

ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ MUSEU D'ART DE CATALUNYA
BIBLIOTECA DE CATALUNYA MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
INSTITUT MUNICIPAL D'HISTÒRIA MUSEU MARÉS
ARXIU CAPITULAR DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
ARXIU DIOCESÀ DE BARCELONA

DOCUMENTACIÓ BARCELONINA
SOBRE EL CISMA D'OCCIDENT
CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ

VI CENTENARI DEL CISMA D'OCCIDENT
Commemoració sota el patronatge
de l'Institut d'Estudis Catalans
BARCELONA
1979

**DOCUMENTACIÓ BARCELONINA
SOBRE EL CISMA D'OCCIDENT
CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ**

ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ MUSEU D'ART DE CATALUNYA
BIBLIOTECA DE CATALUNYA MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
INSTITUT MUNICIPAL D'HISTÒRIA MUSEU MARÉS
ARXIU CAPITULAR DE LA CATEDRAL DE BARCELONA
ARXIU DIOCESÀ DE BARCELONA

**DOCUMENTACIÓ BARCELONINA
SOBRE EL CISMA D'OCCIDENT
CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ**

VI CENTENARI DEL CISMA D'OCCIDENT
Commemoració sota el patronatge
de l'Institut d'Estudis Catalans
BARCELONA
1979

ISBN 84-7283-020-9
Dipòsit Legal, B. 15640-1979
Copisteria Puehes, Anglí, 55
Barcelona-17

PRESENTACIÓ

“Que l'Arxiu dels Reis aragonesos ens ha arribat incomparablement més sencer que el dels Papes o el dels Reis de França és cosa que veurà de seguida aquell qui, prou familiaritzat amb els dos darrers, fullegi els tresors del Palau dels Comtes ni que només sigui unes quantes setmanes” (Franz Ehrle, Martín de Alpartils Chronica actitatorum temporibus domini Benedicti XIII, Paderborn 1906, p. 246).

Però la riquesa documental barcelonina relativa al Cisma d'Occident no es limita a l'Arxiu Reial, tot i que la d'aquest no tingui parió. Barcelona fou lloc d'estada i de pas de Benet XIII, les diverses institucions ciutadanes —començant pel Consell de Cent— representaren el seu paper en determinats moments del Cisma i aquests —i d'altres fets que no és ara el moment d'enumerar— resulten puntualment documentats també en els altres arxius barcelonins que no són el de la Corona d'Aragó (els de la Ciutat, del Bisbat, de Protocols Notarials, de l'Hospital de la Santa Creu, etc.). I cal no oblidar que la riquíssima documentació personal d'un dels protagonistes d'aquella època, Francesc Climent, home de l'absoluta confiança de Pedro de Luna, bisbe, successivament, de Tarassona, Mallorca, Tortosa i Barcelona, arquebisbe de Saragossa, i durant llargs anys tresorer de la Cambra Apostòlica de Benet XIII i legat seu davant la Cort reial de Castella, passà a la seva mort a l'Arxiu de la Seu de Barcelona, on, malgrat el desgast implacable de més de cinc segles, continua formant una sèrie valuosa de l'Arxiu Capitular d'aquella Catedral, la denominada “Cisma d'Occident”. Recordem també que alguns dels volums que sortiren del Castell de Peníscola en acabar el Cisma a les nostres terres es troben ara a la Biblioteca de Catalunya.

Era, doncs, obligat d'oferir una mostra d'aquesta documentació barcelonina a l'hora de commemorar el VI^è Centenari del Cisma d'Occident, i les institucions convidades a participar-hi han ofert tota la col·laboració que els ha estat possible per a una exposició conjunta. El lector trobarà en aquest Catàleg algunes de les peces —documents, llibres i obres d'art— que hom considerarà adequades per a la mostra, tot i que per diversos motius —el fet de trobar-se més d'un dels documents recollits en el present Catàleg en indrets diversos d'un mateix volum, com és ara els nùms. 145-149, o la limitació d'espais disponibles— no ha estat possible de posar a la vista del públic tots els documents que hom hi volia fer arribar. Això no obstant, tant els presents en l'Exposició com els recollits en el Catàleg permeten no sols de fer-se una idea d'allò que conserven els Arxius de Barcelona pel que fa al Cisma d'Occident, ans encara posen per primera vegada a l'abast

general peces documentals, literàries i artístiques importants i desconegudes.

L'Exposició no hauria estat possible sense moltes aportacions, que cal agrair públicament ací. La de les diverses institucions col·laboradores, en primer lloc, cada una de les quals es fa responsable tant de la tria del material com dels textos explicatius de la pròpia aportació. El senyor Josep M. Garrut, Director del Museu Històric de la Ciutat, es responsabilitza de l'Exposició. Pel que fa al Catàleg, el senyor Pere Bohigas i Balaguer, de l'Institut d'Estudis Catalans, donà unitat a un treball de tantes procedències i Josep Perarnau i Espelt, secretari de la Comissió Promotora d'aquesta Commemoració Centenària, redactà les explicacions dels núm. 59, 62, 64, 169 i 170 i elaborà els índexs.

Cal, encara, un reconeixement explícit tant de la contribució de la Direcció General del Patrimoni Artístic, Arxius i Museus del Ministeri de Cultura, com de la de l'Ajuntament de Barcelona —el qual ha acollit l'Exposició en la seva Capella de Santa Àgata— sense les quals no hauria estat possible la publicació d'aquest Catàleg.

Esperem que tant l'Exposició com el Catàleg contribueixin a atansar el nostre poble a les fonts de la seva història.

Barcelona, 2 d'abril de 1979

I
DOCUMENTS

1

1379 febrer 3. Barcelona.

ACA, C, r.987. f.65v.

El Rei a Bernat d'Olives, ardiaca de Lleida i batxiller en decrets: que reculli i guardi fins a nova ordre tots els diners que rebin els col·lectors i sub-col·lectors de la cambra apostòlica, ja que, bé que havien obrat fins ara en nom d'Urbà VI, s'han fet partidaris del papa Climent i hi ha perill que els diners s'esmercin a favor d'ell, tal com ja ha començat a succeir; i el Rei, convençut de la legitimitat d'Urbà VI per les raons que li ha donat Perfetto Malatesta, abat de Sassoferatto (Sitriensis), vol conservar-los per al papa legítim.

Llatí.

2

1379 juny 6. Tolon.

ACB, Div.D, cap.3, núm.50

Pere [Flandin], diaca de Sant Eustaqui, notifica a la reina Sibilla d'Aragó que el papa Climent VII s'ha dignat atorgar totes les gràcies, privilegis i concessions demanats per ella, tot i que no constin encara en lletres apostòliques.

Llatí. Perg. 20'5X34 cm. Segell de cera perdut.

3

1379 setembre 6. Barcelona.

ACB,C.R.c.6-20

Circular del rei Pere el Cerimoniós advertint seriosament als arquebisbes, bisbes, abats, priors i altres dignitats eclesiàstiques que, mentre ell continuï en suspens sense determinar-se sobre un dels dos papes elegits, no admetin ningú a beneficis, dignitats o prelatures i que notifiquin al vicescancerler reial les vacants que es produeixin, i els notifica a la vegada que ha ordenat als veguers, batlles, justícies i altres oficials reials, sots pena de 2.000 florins, que no col·locacionin dits beneficis ni permetin als possibles obtentors la recollida de les rendes corresponents.

Llatí. Dos bifolis de paper, 22X15 cm. És una còpia simple.

4

1381 gener 17. Avinyó.

ADB, Div.B, núm.481

De bon matí, vers l'aurora, Pere Flandin, cardenal diaca de Sant Eustaqui, davant el Sant Viàtic mostrat pel bisbe Ramon, de Vaison, que acabava de celebrar la missa, trobant-se greument malalt i recordant les gestions de molts per a resoldre el cisma —ell mateix és autor d'un tractat—, confessa que Climent VII fou elegit papa canònicament, santament i segons els ritus, i com a tal acceptat i entronitzat. Acte seguit, rep l'absolució papal i combrega, en presència de setze testimonis que signen el document, entre els quals Hug de [Llupià], bisbe de Tortosa, Bernat de Brugueroles, ardiaca de la Selva (Girona), Domènec Ponç, precentor de Lleida, Ramon Calmella, mestre en medicina i degà de València.

Llatí. Perg., 41X54'5 cm.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.445-447/l.

5

1384 abril-maig s/dia. Nàpols.

ACA, C, cr.P.III,6.985

Còpia d'una informació enviada a Pere III: Carles III d'Anjou-Durazzo, pretendent de Nàpols, ha empresonat Urbà VI, però després ha fet príncep de Tarent el nebot del Papa i l'ha casat amb una familiar del dit pretendent; hi ha cinc cardenals a Nàpols i 15 amb el Papa. Un i altre fan armar galeres: les deu del Papa, de Sicília, assetjaran el duc d'Anjou a Tarent. El Papa nomena capità general el duc de Lancaster per a la croada contra els cismàtics, especialment contra Castella. Una ambaixada genovesa demana a Carles la llibertat del senyor Hug i al Papa, la infeudació de Sardenya, i proposa una lliga. Els genovesos de deu galeres que van de Xipre a Gènova han parlat al Rei i al Papa. El Rei demana ajut a aquest, en consistori, per tal de lluitar contra el duc d'Anjou i posar la seva família i regne dins l'Església. El Papa es queda a Nàpols.

Paper. 2 folis. 31X23 cm.

Català.

Publ.: L. D'ARIENZO, *Carte reali diplomatiche di Pietro IV*, p.406-407, n° 806.

6

1387 març 28. Barcelona.

ACA, C, cr.Jn.I,43

El Rei al vicari, capítol i canonges de l'església d'Arborea, als oficials reials i als súbdits eclesiàstics i laics de Sardenya: comunica la confirmació reial del nomenament de fra Joan Salati, de l'orde de Predicadors, com a arquebisbe d'Arborea, fet per Climent VII, reconegut pel rei com a únic i vertader papa de l'Església de Roma.

Publ.: F.-C. CASULA, *Carte reali*, p.35-36, n° 4.

7

1387 maig 11. Avinyó

ACA, Butlles, Miq. 752

Climent VII a Joan I: li condona les rendes eclesiàstiques percebudes des del començament del cisma fins a la mort de Pere el Cerimoniós, ja que han estat invertides en despeses de la família reial i, sobretot, en la conquesta de Sardenya i de Còrsega.

Llatí. 41'7X52'7 cm.

8

1388 juny 25. Avinyó.

ADB, Arxiu de Santa Anna, Pergamins, carp.n.1, s.n.

El papa Climent VII notifica als abats de Poblet i de Santes Creus i a l'Oficial de Barcelona que uneix a la mensa del Prior i canonges de Santa Anna un benefici

secular de l'Església de Lladó. ("Datum Avinione, VII Kal. julii, Pontificatus nostri anno decimo").

Llatí. Perg. 53X38 cm.

9

1389 octubre 9.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.359-B

Comptes que presenta Pere Febrer de les procuracions degudes al cardenal d'Aragó, Pere de Luna, legat apostòlic.

Llatí. 14 fulls de paper. 30'5X22'5 cm. Signatura autògrafa del cardenal al peu del foli 2.

10

1392 maig 2.

ACB, Div.B, núm.558

Cartell anunciador de les indulgències concedides pel papa Urbà VI a tots els qui visitin el monestir de Sant Pere de Rodes, de monjos benedictins, el dia de Santa Creu de Maig i la seva vuitada, amb jubileu especial l'any que cauen en divendres, les festes de Pasqua, Ascensió, Cinquagèsima, la Cadira de Sant Pere, i els diumenges i festes, de Pasqua a Tots Sants, a més de renovar les concessions dels predecessors Urbà I, Urbà II, Benet (que ho atorgà als fidels de la "regió ço és a saber de la ciutat de Narbona entrò a les partides d'Espanya").

Català. Perg. 30X36 cm.

11

1392 maig 15. Avinyó.

ADB, Reg.Com., v.45, ff.72-73

El papa Climent VII concedeix a la ciutat de Barcelona, a instàncies dels seus consellers, l'aplicació d'uns especials tributs que els clergues casats estaven obligats a satisfer per a la construcció de les muralles i per a la defensa de la ciutat de Barcelona ("Datum Avinione Idus maii, Pontificatus nostri anno quartodecimo").

12

1392 desembre 7. Perusa.

ACA, Butlles, Miq.735

Bonifaci IX a l'infant Martí, duc de Montblanc: s'alegra de les bones disposicions que té vers la Santa Seu, després de les ofenses que li ha fet en els regnes de Sicília i Trinària.

Llatí. Perg. 27'5X46'8 cm.

13

1394 abril 20. Manises.

ADB, Reg.Com., v.45, f.190

El rei Joan I escriu a tots els governadors, veguers, batlles, comissaris i altres oficials reials exigint "motu proprio" que per cap motiu ni contra cap persona eclesiàstica de la província de Tarragona s'executin les lletres o manaments dels col·lectors apostòlics. El motiu d'aquesta prohibició és el Cisma. ("Datum in loco de Manizes XX die aprilis anno a nativitate MCCC nonagesimo quarto". Rex (S)).

14

1394 octubre 1. Avinyó.

ACA, Butlles, Miq.758

Benet XIII al rei Joan I: li comunica la seva elevació a la Seu Apostòlica i, tenint en compte l'afecte que li té, ho fa abans de ser consagrat i coronat. La intitulació del Papa no és "episcopus", sinó només "electus".

Llatí. 34'2X55 cm.

15

1394 octubre 5. Barcelona.

ACA, C, cr.Jn.I, 1.070

a) El Rei a la Universitat dels estudis de París: demana consell per tal d'ajudar a l'acabament del Cisma, i comunica que ell, mort Climent VII i elegit el cardenal d'Aragó, no ha canviat d'idea pel que fa a aquests papas.

b) El Rei a Carles VI, rei de França: demana el seu parer per tal d'acabar el Cisma, ja que l'elecció del cardenal d'Aragó, dit Benet [XIII], després de la mort de Climent VII no li ha fet canviar les idees.

Llatí. Paper. 30X22 cm.

16

[1395] s.d.

ACA, C, cr.Jn.I, 1.071

Informació d'allò que els ducs de França [de Berry, de Borgonya i d'Orleans] han fet sobre l'afer de l'elecció papal, mort Climent VII. Els cardenals d'Avinyó juren treballar per l'acabament del Cisma en tots els aspectes. Segueixen 22 capítols de notícies de l'elecció i una declaració del nou papa Benet XIII de voler observar l'esmentat acord jurat pels cardenals, sense cap mirament envers els ducs francesos. Els ducs fan predicar per un mestre del Consell reial i tres de la Universitat de París les raons amb què intenten justificar la petició de renúncia del Papa i impugnar les seves retencions.

Llatí. Paper. Quadern de 4+7 folis (7 útils). 30X22 cm.

Publ.: F.C. CASULA, *Carte reali*, p.142-144, n° 119.

17

1395 març 9. Avinyó.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.16

Francesc [de Conzié], arquebisbe de Narbona i cambrer papal, escriu a Jaume de Ribes, col·lector apostòlic a les províncies de Tarragona i Saragossa i al regne de Mallorca, presentant-li Antoni de Sorita, donzeli, enviat per Benet XIII a comprar tres cavalls i tres mules amb els guarniments corresponents, que han de pagar Jofre Boïl, Guillem Carbonell i Pere Febrer, beneficiats de la seu de Barcelona. En el cas que no els arribessin els diners mana que dit col·lector els tregui dels corresponents a la Cambra Apostòlica o de les sotscol·lectories de Saragossa o València. En tot cas que faci el rebut corresponent. En una nota autògrafa, el Cambrer papal insisteix en l'acompliment de la comanda.

Llatí. Perg. 22'5X30 cm. Segell de cera al v.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.450/VI.

18

1395 juliol 6. Avinyó.

ADB, Arxiu de Santa Anna,
Pergamins, carp."C.D.O."

El papa Benet XIII concedeix a Joan [de Brogny], cardenal del títol de Santa Anastàsia, una pensió de cent florins d'or a càrrec del priorat de santa Anna de Barcelona. ("Datum Avinione, pridie nonas julii, Pontificatus nostri anno primo").

Llatí. Perg. 48X58 cm.

19

[1395] setembre 7. Avinyó.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.455

Benet XIII dona instruccions al col·lector d'Aragó, Jaume de Ribes, sobre l'acabament de l'assumpte de les quantitats promeses pel Papa al rei Joan I d'Aragó, consistents en set mil florins donats amb motiu de l'elecció del Papa i divuit mil florins concedits en ajut del regne de Sardenya, amb la qual cosa no lleva l'obligació annexa al lliurament de cinc-cents florins de la Cambra Apostòlica a Bastard Deslava en nom del Rei.

Llatí. Paper. 20X30 cm. Segell de cera al v.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.450-451/VII.

20

1396 febrer 18. Avinyó.

ADB, Arxiu de Sant Jeroni de
la Vall d'Hebron, Pergamins,
carp.n.1.

El papa Benet XIII confirma la fundació i possessions concedides per la reina Violant al monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. ("Datum Avinione XII Kal. Martii, Pontificatus nostri anno secundo").

(Butlla: "Hiis que pro divini cultus").

Llatí. Perg. 52X36 cm.

21

1396 març 8. Barcelona.

ACA, C, cr.Jn.I, 974

Els consellers de Barcelona al Rei: responent a la petició reial d'una subvenció per al projectat trasllat del papa [Benet XIII] i la seva cort a una ciutat d'aquests regnes, li demanen que no accepti la vinguda del Papa sense consultar-ho als súbdits reials i li neguen la subvenció de Barcelona, prohibida per un capítol de corts i contrària al privilegi ciutadà, a part de les dificultats econòmiques existents.

Català. Paper. 41X29'5 cm [Ø].

Publ.: F.C. CASULA, *Carte reali*, p.95-96, n° 72.

22

1397 març 26. Barcelona.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.431

Antoni de Bonhora, de Cullera; Pere de Comuel, Guerau de Pinós i Francesc Pallarés, residents a Barcelona; Francesc Llorenç, de Menorca; Pere de Santa Maria del Port; Ferran d'Ecija; Guillem Roure, de la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià; Pere Navarro, de Pamplona i Pere Ram, de Badalona, ballesters, es comprometen a anar a Avinyó i prestar al papa Benet XIII els serveis pels quals havien estat contractats per Fernando Pérez Calvillo, bisbe de Tarassona, i Ramon, (de Perellós), vescomte de Roda, en nom del Papa; han cobrat ja el sou per endavant de mans de Jaume de Ribes, precentor de l'església de Mallorca i col·lector de la Cambra Apostòlica a les circumscripcions de Saragossa, Tarragona i Mallorca.

Llatí. Perg. 37'5X41 cm.

23

1398 juliol 27. Saragossa.

ACB, C.R., c.6-79

La reina Maria s'interessa novament davant el Capítol de Barcelona, a favor de l'elecció de bisbe de dita ciutat en la persona de fra Joan [Ermengol], abat de Sant Cugat, molt estimat d'ella i del rei; els fa saber també que en termes semblants ha escrit "al Pare Sant e al Col·legi dels Cardenals". Signat: la Reyna.

Català. Paper. 21X30. Segell de cera i placa al v.

24

1398 octubre 18. Barcelona.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.436

El Capítol de la seu de Barcelona, amb l'ànim de prestar un primer i eficaç ajut al papa Benet XIII, que es troba assetjat i atacat amb bombardes i tot al palau d'Avinyó, acorda un préstec de 1.000 florins d'or d'Aragó, a condició de veure's

lliure de possibles imposicions que per aquest motiu es decretin al previst concili de Tarragona, no en canvi de la dècima del trienni corrent del clergat de Barcelona i altres drets anteriors. Hi intervenen i ho confirmen Jaume de Ribes, Ramon, abat de Ripoll, Pere Sagarriga, ardiaca de Benasc a Lleida i cambrer privat de Benet XIII, Asbert de Trilla, cavaller de Barcelona, curadors dels negocis papals a Barcelona. Acte seguit, Jaume de Ribes estén l'època dels 1.000 florins, que són lliurats per mans de Domènec Pons, canonge. Aquests diners i altres donatius s'han d'esmerçar en armar la galera d'Arnau Aimar, i a això es comprometen els dits curadors.

Llatí. Perg. 29X37 cm.

25

1399 febrer 23. Al Roine (davant Arle de Provença). ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.442

Guerau de Goanecs, patró de la galera Santa Maria de Gràcia, el qual ha anat a Avinyó a servir el Papa, demana a Pedro de Luna, preòsit de la seu de València i capità de l'estol de galeres i gent armada d'Aragó, que havent servit bé el Papa amb la seva galera des del dia de la sortida i volent tornar ja a les seves terres, li sigui pagat tot el sou que li deuen, així com el corresponent als dies de tornada que van del 23 de febrer al 5 de març. Es redacta el document a la galera situada al Roine, davant la ciutat d'Arle, essent presents Pere d'Oriol, ardiaca major de la ciutat de València, Esteve Ponç, copatró de dita galera, i altres persones.

Llatí. Perg. 40X24 cm.

26

1399 juny 20.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.316

Ramon Moliner i Berenguer Blanc, del lloc de Sant Pere de Riudebitlles, obrers de l'obra de la resclosa nova feta de pedra, reconeixen haver rebut de Pere Febrer, rector de la Santa Creu d'Olorda i procurador de Benet XIII, prior del monestir de Sant Pere de Riudebitlles, i per mans de Bertran Ribes, lloctinent del prior, i Pere Novells, arrendadors aquell any dels rèdits del priorat, 22 lliures, de les 83, 9 diners i 1 òbol que va costar dita resclosa nova.

Llatí. Perg. 15'5X20'5 cm.

27

1399 novembre 12. Saragossa.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.440

Francesc Climent, comissari papal per al present assumpte, i Hug [de Llupià], bisbe de València, posen fi a la qüestió existent entre dit prelat d'una part, i els jurats i clavers de la Santa Armada de València, de l'altra, sobre els drets de la mensa episcopal que foren arrendats i empenyorats per Benet XIII als esmentats jurats i clavers, per tal de poder pagar el salari de l'estol que fou tramès en socors del papa

assetjat llavors al palau d'Avinyó, en el moment en què, segons una sentència arbitral que està a punt de publicar, tocava al bisbe pagar 16.000 florins. Tenint en compte que el papa havia promès a Hug una assignació de 8.000 florins, el comissari li condona 5.400 florins dels deutes que dit prelat té pendents per raó del seu trasllat a la seu valentina i motius semblants, i la part restant (2.600) fins als 8.000 procurarà lliurar-los-hi a mida que el cambrer apostòlic els rebi d'assignacions als bisbats de Tortosa, València, Sogorb i Albarrasí, i de l'ardiaca de Xàtiva, Romeu Soler, de l'abat de Valldigna, abat de Sant Bernat de València i Pere Comuel, canonge de València i procurador papal.

Llatí. Perg. 47'5X38'5 cm.

28

1400 juny 12. Barcelona.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.445

Jaume Pipinell, Simó Andreu, mercaders, i Antoni Ulzina, perpuntaire, tots de Barcelona, reben 43 lliures i 6 sous, de Francesc Climent, per despeses fetes en la sepultura de Jaume de Ribes, col·lector apostòlic, mort fa pocs dies: per un drap imperial d'or, destinat al pati de la sepultura, dues peces de terçanells negres, tres canes i quatre pams de terçanells morats i mitja cana de vermells, d'or i argent.— Jaume d'Armadans, apotecari i ciutadà de Barcelona, rep 25 lliures i 6 sous per diverses quantitats de cera per a brandons i per cremar.— Bernat Ferrer, de la botiga de Leonard Joan, rep 40 sous per 10 canes de roba de Constança per folrar el pati. Reben totes aquestes quantitats de mans de Guillem de Fonollet.

Llatí. Perg. 31X38 cm.

29

1400 juliol 3. Avinyó.

ADB. Arxiu de Santa Anna, Pergamins, carp.s.n.

El papa Benet XIII concedeix al prior i al monestir de Santa Anna de Barcelona la facultat de vendre o arrendar per sis anys els fruits i rèdits del Castell de Palafrugell. ("Datum Avinione anno MCCCC, indicione VIII, III julii, anno VI Pontificatus Benedicti pape XIII").

Llatí. Perg. 53X38 cm.

30

[1400] desembre 29. Avinyó.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en paper, núm.50

Benet XIII, en lletra xifrada, reclama a Francesc Climent, cambrer privat papal, (cubicuarius), la tramesa urgent a ell o a l'abat de Sant Joan [de la Penya], de 5.000 florins, que aquell té al seu poder, del col·lector de la dècima Guillem Carbonell, i de tot el que li sigui factible d'enviar per tal de poder afrontar les despeses ordinàries i dels ambaixadors, i alliberar-se de greus perills, àdhuc de la mort; li demana també que l'informi del que ha tractat amb els ambaixadors de Castella.— Nota autògrafa de Climent al revers, donant fe de l'acompliment urgent de la

comanda el 9 de gener següent.

Llatí i algunes paraules en aragonès. Paper. 22'5X30 cm. Segell de cera al v.
Desxifrat i publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.478/XLII.

31

1401.

ADB, Reg. Gratiarum, v.15,
f.162v.

L'abat de Ripoll comunica al bisbe de Barcelona que el prior i alguns monjos, que estan a favor de l'"antipapa Parrino de Tomacellis" (Bonifaci IX de Roma), es troben fugitius al monestir de Santa Maria de Montserrat.

32

1402 maig 10. Sevilla.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.1139

Francesc Climent, present a Sevilla, ordena el pagament de cinquanta-quatre lliures barceloneses a favor de Guillem de Fonollet, per mitjà d'una lletra de canvi rebuda per Galzeran Faret en moneda de seixanta dobles, que es farà efectiva a Barcelona a través de Joanot Ses Avases i Pere Serra, de Barcelona.

Català. Paper. 8'5X22 cm.

33

1404 abril 3. Niça.

ACB, Div.B, núm.872

Benet XIII autoritza el seu tresorer Francesc [Climent], bisbe electe de Mallorca, a vendre o empenyorar vasos i joies d'or i d'argent, sagrats i no sagrats, i creus i pedres precioses, i també mobles del palau d'Avinyó i d'altres llocs, fins a la quantitat de 20.000 florins d'or de Florència, donat que en té necessitat urgent en bé de la unitat de l'Església i l'erradicació del Cisma.

Llatí. Perg. 30'5X54 cm. Butlla. Segell de plom pendent.

34

1404 maig 17. València.

ACA, C, r.2247, f.79v.

El Rei a Robert, rei de Romans: ja li respongué que no podia dir-li res sobre la unió de l'Església i acabament del cisma fins que tornessin els ambaixadors enviats a Castella i altres regnes. Ara li envia la seva resposta per mitjà de l'ambaixador Joan de Valterra, doctor en lleis, conseller i promotor de la cort; li prega que cregui el que ell li dirà.

Llatí.

35

1404 desembre 22. Barcelona.

ACB, Diversorum A, núm.
1305(b)

El rei Martí prohibeix als governadors, veguers, batlles, justícies, salmedines, merins i altres oficials reials que prestin ajut a aquelles persones que pretenen refer-se dels préstecs i drets de censals morts de la Cambra apostòlica i beneficis retinguts pel Papa, contractats amb els col·lectors de dita Cambra a les províncies de Tarragona i Saragossa i regne de Mallorca en ocasió del viatge del Papa a Itàlia.

Llatí. Perg. 35X48 cm. Còpia notarial de 30 gener 1406.

36

1405. Monestir de la Grassa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.448

Guiu, abat del monestir de la Grassa i comissari apostòlic, fa saber als rectors, capellans i religiosos que el papa Benet XIII, per lletres expedides a Tarascó el 6 de desembre de 1403 a favor del bisbat de Narbona, els faculta per perdonar els pecats reservats a la Seu apostòlica i per concedir indulgència plenària "in articulo mortis", segons les normes establertes i els formularis d'absolució, que s'inclouen al text de concessió, a tots aquells que socorrin d'alguna manera l'emperador de Constantinoble, assetjat a dita ciutat pels turcs i altres infidels.

Llatí. Perg. 28'5X43 cm. Segell de cera pendent.

37

1405 [agost?].

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.498

Francesc [Climent], bisbe de Mallorca i tresorer del Papa, presenta comptes de les entrades i despeses del mes de juliol. La quantitat rebuda durant aquest mes a Gènova per dit tresorer, i a Avinyó per Diego Navarro, col·lector de la Cambra, puja a 12.319 florins de cambra i 17 sous i 9 diners. Les despeses fetes per Francesc a Gènova i per Diego a Avinyó per diversos conceptes, entre altres per despeses de cuina al palau d'Avinyó, per pa i vi, per ornaments sagrats, per obres fetes al convent de framenors de Gènova, a més dels sous dels diferents oficials i treballadors de la Cúria papal i per despeses de guerra, pugen a 15.723 florins de cambra i 5 sous i 8 diners. Per tant la Cambra Apostòlica els deu 3.403 florins i 17 (sic) sous i 11 diners. Consta l'aprovació dels comptes pel cambrer apostòlic.

Llatí. Ròtul de perg. 3X0'29 m.

38

1405 novembre 13. Savona.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.33

Benet XIII demana a Francesc [Climent], bisbe de Mallorca i tresorer seu, 200.000 florins d'or de Florència per atendre les grans despeses que el Cisma li ocasiona i el faculta per a vendre i empenyorar béns de l'Església fins a arribar

a dita quantitat.

Llatí. Perg. Butlla. 40X54 cm. Segell de plom pendent.

39

1406 gener 7. Savona.

ADB, Arxiu de Santa Anna,
Pergamins, carp.nº1 s.n.

El papa Benet XIII concedeix als canonges de Santa Anna el privilegi d'usar "superpellicium togam nuncupatam", confirmant el costum immemorial de l'esmentat ús pels membres del Sant Sepulcre de Jerusalem. ("Datum Saone VII Idus januarii, Pontificatus nostri anno duodecimo").

Llatí. Perg. 53X38 cm.

40

1406 desembre 10. Roma.

ACA, Butlles, Miq.738

Gregori XII al rei Martí: li comunica la seva elevació a la Santa Seu, acte en el qual jurà que abdicaria sempre que ho fes Pere de Luna; li recomana que posi tot el seu interès en aconseguir la desitjada unitat de l'Església; li enclou una còpia de la lletra "Qui se humiliat" adreçada a aquell, en la qual fa diverses consideracions, i li dóna paraula que no nomenarà més nombre de cardenals que els que tindrà Pere de Luna per tal que en el nou conclave hi hagi paritat.

Llatí. Perg. 33'6X56'7 cm.

41

1407 abril 21. Marsella.

ACB, Div.B, núm.877

Capítols concordats entre els nuncis de Gregori XII [Angelo Correr], Antonio Correr, bisbe de Modon (Grècia), Guglielmo [Dallavigna], bisbe de Todi, i Antonio de Budrio, i Benet XIII, sobre el lloc del trobament, dates i altres circumstàncies, i aprovats pels cardenals el 21 d'abril. Enclou el document dels dos protagonistes i tots els acords acceptats en relació a l'entrevista assenyalada a Savona, al nombre d'acompanyants, galeres, etc. Ho avalen nou testimonis amb llurs signatures i textos autògrafs (set acompanyen el seu signe), entre els quals Guillem Carbonell, sagristà de Barcelona, Julià de Loba, canonge de Tarassona, Nicolas de Clamanges, canonge de Bayeux, Pedro Soriano, ardiaca del Penedès, i Antoni Camps, clergue de Tortosa.

Llatí. Perg. 93X74'5 cm.

42

1407 maig 19. Marsella.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.496

Benet XIII, una vegada posat d'acord amb Àngel Correr, el papa intrús, per seguir la via de cessió, en els següents punts: lloc de trobada, nombre d'acompanyants, etc., segons consta en una lletra seva del 31 de gener d'aquest mateix any, i mentre alguns dels seus cardenals l'han abandonat, amenaça amb l'excomunió

a tots aquells que posin traves o impedeixin de posar en pràctica els acords, sigui quina sigui la seva condició eclesiàstica o mundana; i amb l'interdicte sobre els llocs i facultats universitàries, que cauria al cap de vint dies del present avís; —els clergues que continuïn en dites facultats, passats altres vint dies, serien privats d'oficis i beneficis, i caurién en altres penes reservades al papa.

Llatí. Perg. 54X75 cm. Segell perdut.

43

1408 setembre 10. Perpinyà.

ADB, Reg.Com., v.53, f.322-322v.

El papa Benet XIII confirma les constitucions del Capítol de la Seu de Barcelona, decretades pel Bisbe de Barcelona Arnau de Gurb; en elles es determinà que els canonges no tindrien veu en el Capítol fins que haguessin obtingut les prebendes i jurat observar les esmentades constitucions. ("Datum Perpiniani Elnensis diocesis, IIII Idus septembris, Pontificatus nostri anno quartodecimo").

44

1408 novembre 23. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII, v.13, f.88 r. i v.

Testament de Ramon Bertran de Sant Dionís, castellà del Palau papal d'Avinyó.

Llatí.

45

1409 març 5. Perpinyà.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.485

Benet XIII adverteix a Guiu, bisbe de Palestrina (Prenestinus); Nicolau, bisbe d'Albano; Joan, bisbe d'Òstia; Pere, bisbe de Frascati (Tusculanus); Pere, cardenal de Santa Susanna; Amadeu, cardenal de Santa Maria Nova, i Pere, cardenal del Sant Àngel, tots comissionats seus en vistes a un concili de les dues obediències, que, per dret i havent consultat el Concili general (de Perpinyà), tant ells com els seus partidaris cauran en excomunió reservada al Papa, si prossegueixen en el propòsit d'actuar contra ell o d'elegir un nou antipapa, i que tot el que facin serà invàlid.

Llatí. Perg. 48X65 cm. Butlla. Segell perdut.

46

[1408-1409]

ACB, Cisma d'Occident, doc. en paper, núm.1233

Pedro [de Luna], arquebisbe de Toledo; Diego [de Anaya Maldonado], bisbe de Conca; Vicente [Arias de Balboa], bisbe de Plasència; Juan [de Illescas], bisbe de Sigüenza, A.?, bisbe de Mondoñedo; Juan [Cabeza de Vaca], bisbe de Burgos; Rodrigo [Fernández y Narváez], bisbe de Jaën; Alfonso [de Argüello], bisbe de Lleó, i Pablo [de Santa María], bisbe de Cartagena, atenent els danys gravíssims

que pot ocasionar a les ànimes l'estat de cisma actual, agreujat per la sostracció d'obediència de França, i atès el seu deure de donar exemple d'obra i de paraula als fidels, renoven ara i per sempre la seva obediència a Benet XIII, l'únic veritable vicari de Déu a la terra.— Els constaria l'adhesió de l'arquebisbe de Compostela i dels bisbes de Palència i Segòvia, els quals no arribaren a estampar la seva signatura.

Llatí. Paper. 25X30 cm. Signatures autògrafes.

Altre exemplar, en perg. ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg. núm.468, tot igual a l'anterior; s'esborraren les signatures dels arquebisbes de Compostela i Toledo.

47

1409 gener 28. Perpinyà.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.454

Julià de Loba, canonge de Tarassona i notari apostòlic, reconeix que, en nom de Bénet XIII, ha rebut de Francesc Climent, bisbe de Tortosa, tresorer i cambrer seu, la quantitat de 12.000 florins d'or d'Aragó, 710 escuts de França i 70 francs d'or, i 450 dobles d'or del Marroc. Procedien dels diners recaptats a Castella i Lleó per la Cambra, i rebuts a través de Juan González, degà de Sigüenza i familiar del Papa, i per mans de Pedro Martínez, arxiprest de Medinaceli.

Llatí. Perg. 38X37 cm.

48

1409 [abril 24].

ADB, Reg.Com., v.51, ff.220-222v.

Lluís de Vallterra, canonge de Girona, capellà del papa Benet XIII i auditor papal, abroga la provisió, feta per l'ordinari, del benefici de Sant Nicolau fundat en l'església parroquial de Papiol, que havia vacat per la mort de Bernat "de Furno". L'ordinari conferí l'esmentat benefici a Joan Serra, familiar del bisbe, instant Nicolau Roig. ("Datum in loco nostro solito sub anno a nativitate domini MCCCC nono, indicione secunda, die vero lune XV mensis aprilis, Pontificatus domini nostri domini Benedicti pape XIII anno quinto decimo").

49

1409 setembre 16. Torre Reial (prop Barcelona).

ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.50

Benet XIII comunica a Francesc [Climent], bisbe de Tortosa i nunci apostòlic, que ha excomunicat els cardenals que, abandonant la seva obediència, elegiren papa a Pere de Càndia (Alexandre V), a la vegada que li dóna facultats per ocupar les temporalitats que aquells tenen als territoris del rei Joan II de Castella i Lleó.

Llatí. Perg. Butlla. 58'5X64 cm. Falta el segell.

50

1410. [Barcelona].

ADB, Processos, a.1410

J. Sirvent contra els marmessors de Pere Vaquer. Procés per pagament d'un deute de 150 florins, contret "tempore indifferencie alte memorie Regis Petri".

Llatí i català. 26 folis. Paper. 15X22 cm.

51

1410 febrer 26. Barcelona.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.85

Benet XIII fa saber als vassalls de l'església de Barcelona que ha nomenat bisbe d'aquesta diòcesi a Francesc [Climent], bisbe de Tortosa. [Francesc Climent, conegut per Sopera —el seu emblema heràldic és una pera—, fou bisbe de Barcelona de 1410 a 1415 i després, per segona vegada, en qualitat d'administrador i patriarca de Jerusalem, de 1420-1430. Ell acabà la fàbrica de la catedral, construint els trams del cimbori i de la façana, i llegà els diners per a concloure el claustre].

Llatí. Perg. Butlla. 41X56'5 cm. Segell de plom pendent.

52

[1410 març 12].

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.1094

Francesc Climent, bisbe de Tortosa i legat papal a Castella, en resposta a unes lletres d'amics que l'animen a no refusar el seu trasllat a la seu de Barcelona, ordenat per Benet XIII (el 26 de febrer anterior, en consistori celebrat a la dita ciutat), exposa els greus motius que el mouen a no voler acceptar-ho, tant pel seu estat de salut (xacrós, mig cec, carregat de reuma en una ciutat on no resisteix una estada de més de tres setmanes seguides), com pel bon coneixement que té de la nova seu des dels anys que hi posseï una canongia (recorda un aldarull amb l'enforcament de tres o quatre clergues tonsurats a les parets del palau episcopal) i per altres raons semblants (fa esment que recomanà l'elecció de l'abat de Sant Cugat Joan [Ermenegol] quan l'elecció s'inclinava majoritàriament envers ell, al moment d'escollir el successor del bisbe Escales; fou convidat a no llevar-se el capell davant els reis de Castella en atenció al seu estat); per això preferiria més ésser oblidat i poder demanar caritat per les portes, més encara quan l'església de Barcelona val més i és més honorable que qualsevol altra del món.— El bifoli conté una segona lletra, redactada amb un to semblant a l'anterior, encara que molt breu, i també una tercera, en què amb paraules afables adreçades al patriarca Alfonso de Exea i a Francisco de Aranda insisteix en el seu propòsit de renunciar a tot i que, en paga als 41 anys i 7 mesos de servei a l'Església, espera sols anar en peregrinació a Jerusalem i retirar-se després a un monestir.— [Acabà, però, acceptant el trasllat].

Llatí. Bifoli de paper. 31'5X26 cm..

Document incomplet del que s'ha perdut una octava part, restaurat recentment.
Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.518-520/LXXIV.

53

1410 maig 9 i 21. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII,
v.12, ff.11v. i 13v.

Contracte de compra per part de la ciutat de Barcelona a Ramon Xammar (que serà ambaixador al Concili de Constança), d'una certa quantitat de fusta, per valor d'onze mil sous, per al pont de Sant Boi de Llobregat i posterior rescissió d'aquest contracte.

Llatí.

54

1410 novembre 27. [Barcelona].

ADB, Processos, a.1410

[Fragment d'un procés] "Fiscal contra Joan Soler". Denúncia del fiscal, procurador del bisbe de Barcelona, contra Joan Soler, prevere de Barcelona, acusat de negar públicament la legitimitat del papa Benet XIII. Interrogatoris a l'inculpat, el qual es retracta. Acusació d'haver anat a Montserrat, monestir interdit.

Llatí i català. 9 folis. Paper. 15X22 cm. Estat de conservació deficient.

55

[1411] setembre 21. Tortosa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.671

Felip de Malla escriu a Francesc [Climent], oferint-se-li després de l'arribada d'aquest a la ciutat de Barcelona en qualitat de bisbe de la dita ciutat i diòcesi, puix que, absent ja de la ciutat més de tres setmanes, no tingué ocasió d'efectuar-ho en una visita personal, com hauria estat el seu gust, oi més que li han arribat notícies agradables sobre el recobriment del seu estat de salut.

Llatí. Autògraf. Paper. 22'5X30'5 cm. Segell de cera al v.

56

1413 maig 30. Peníscola.

ADB, Reg.Com., v.53, ff.4v-5

El papa Benet XIII confirma Francesc d'Alagó com a provincial dels Frares Menors de la Província d'Aragó. ("Datum Paniscole Dertusensis diocesis, III Kal. Junii, Pontificatus nostri anno decimonono").

57

1413 desembre 12. Lodi.

ACA, Butlles, Miq.743

Joan XXIII al rei Ferran: el convoca al concili de Constança per al dia primer del pròxim mes de novembre.

Llatí. Perg. 34'4X57'6 cm.

58

[1414] gener 3. Tortosa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.663

Benet XIII demana a Francesc [Climent], bisbe de Barcelona i tresorer papal, que havent-li encomanat a ell i a Diego [Gómez de Fuensalida], bisbe electe de Zamora, l'obertura d'un procés contra Joan Eixemeno, electe de Malta, Berenguer Barutell, ardiaca de Santa Maria del Mar, a Barcelona, Jaime López del Cano, canonge de Tarassona, i Pere Lorac, rector de Vilafamés, i alguns altres (presos amb motiu de la rendició de Balaguer d'entre els partidaris del comte d'Urgell), que l'acabi aviat i que li trameti la informació rebuda.

Llatí. Paper. 22'5X30 cm. Segell de cera al v.

Publ.: per S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.541/XCII, i per JOSÉ M^a POU I MARTÍ, *Visionarios, Beguinos y Fratricelos catalanes (siglos XIII-XV)*, Vic 1930, p.441.

59

1414 gener 20. Tortosa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.76

Benet XIII, considerant cismàtics tots els catòlics de les altres obediències, dona al bisbe de Barcelona, Francesc Climent, facultat d'absoldre i rehabilitar els sicilians que ho demanin amb motiu de l'imminent pas del regne de Trinàcria (Sicília) a la seva obediència.

Llatí. Perg. Butlla. 27'7X55'8 cm. Restes del cordill. Plom perdut.

60

1414 gener 22. Saragossa.

ACA, C, r.2427, f.88

El Rei als súbdits eclesiàstics, nobles i ciutadans de Sicília: declara que Benet XIII és el vertader vicari de Jesucrist i ordena als ambaixadors Hubertí, bisbe electe de Palerm, Felip, bisbe de Patti, i Joan de Montcada, que vagin a prestar obediència al Papa en nom del regne de Sicília.

Llatí.

Publ.: J.-I. DÖLLINGER, *Materialien*, p.367-371 sota l'epígraf *Declaratio domini regis super unione Ecclesie in regno Sicilie*.

61

1414 [maig 3]. Tortosa.

ADB, Reg.Com., v.52, ff.105v.
-108

El papa Benet XIII escriu al bisbe de Barcelona o al seu vicari general recomanant unes lletres —adjuntes al breu pontifici— de l'auditor i de l'inquisidor major, que fan referència a l'atenció que cal tenir envers els jueus.

62

1414 maig 19. Saragossa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.372

Pedro Martínez de Loba, rector de Gavà, nebot i comissionat de Julià de Loba, receptor de la Cambra Apostòlica, confessa haver rebut del bisbe de Barcelona, Francesc Climent, diverses quantitats de diners, la procedència dels quals és especificada en el rebut.

Llatí. Perg. 22'9X34'2 cm.

63

1414 juny 19. Saragossa.

IMH, AHCB, Cartes Comunes
Originals B-X, v.4, ff.24-25

Bonanat Pere, missatger de la ciutat de Barcelona, als consellers d'aquesta ciutat. Els informa que ha aconsellat al Rei de tenir cura de la pesta en el viatge que pensa fer al regne de València i que el Rei ha respost que així ho farà, però "que convenia que ell se vaés ab nostra Sant Para" a Morella. Els manifesta també que la qüestió de l'absentisme del bisbe de Barcelona fou inclosa a l'agenda de temes que han de tractar el Rei i el Sant Pare.

Català. Paper. 29X22 cm.

64

1414 juliol 26. Morella.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.56

Definició de comptes relatius als mesos d'agost de 1404 al setembre de 1405 entre Francesc Climent, tresorer, i Diego Navarro, aleshores receptor dels diners de la Cambra Apostòlica; Climent es cobrarà els sis-cents florins d'or d'Aragó, que resulta encara deure-li Navarro, rebent-los directament dels arrendadors dels fruits i altres drets de la rectoria de Sant Esteve de València, propietat de l'esmentat Navarro.

Llatí. Perg. 47'2X35'9 cm.

65

1414 juliol 27. Morella.

IMH, AHCB, Cartes Comunes
Originals B-X, v.4, f.26

Bonanat Pere, missatger de la ciutat de Barcelona, als consellers d'aquesta ciutat. Entre d'altres qüestions, els informa que "lo senyor Rey tots matins quaix tro a .XII. horas està ab nostre Sant Para".

Català. Paper. 29X22 cm.

66

[1415?].

ACA, C, r.2400, f.10

El rei Ferran a l'emperador Segimon: advertència sobre la necessitat de castigar un fals cristià [Jan Huss], el qual propala "verba tenebrosa" que sembren la confusió dintre l'Església.

Llatí.

67

1415 gener 4. València.

ACA, C, r.2439, f.111v.

Ferran I i el seu fill Joan i els procuradors de Joana II de Nàpols juren els capítols matrimonials d'ella i de Joan, que es casen per procura: Joan anirà a Nàpols per tot el febrer; les dues parts es prometen ajuda i protecció, que fan extensiva als qui governen Sicília en nom del rei Ferran; donen a Joan els títols dels regnes; els administrarà amb Joana, però la propietat serà d'ella, menys les ciutats que foren de la seva mare Margarida i de la seva tia Joana, duquesa de Durazzo, quedant a Joana 3.000 ducats de dot; Joan serà coronat i seran distribuïts els ingressos entre el sosteniment de la vida del Rei i la seva família i les despeses de la defensa i altres necessitats del regne, amb la dita excepció per a Joana; casats efectivament, Joan rebrà, dins 25 dies, 50 mil ducats; si hi ha fills, serà hereu el primer o la primera i l'home si hi ha noi i noia; si Joana premorís, Joan serà rei propietari o vitalici, si hi ha fills; si Joan premorís, el fill serà hereu i Joana tutora; si no queda fill, les ciutats que Joan hagi rebut tornaran a Joana; els barons i les ciutats el juraran rei i l'obeiran; quan Joan vagi on és Joana, dintre vint dies ratificaran els capítols i es casaran efectivament.

Llatí.

68

1415 març 21. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3354

Els ambaixadors de Constança, Joan d'Íxar i Pere de Falcs, al rei Ferran I: li comuniquen la fugida de Joan XXIII de la ciutat, així com els projectes de l'emperador Segimon.

Català. Paper. 30'8X22'4 cm.

69

1415 abril 25. Barcelona.

IMH, AHCB, Llibre del Consell B-I, v.29, f.15

Els consellers de Barcelona presten al Papa unes galeres que necessita per a les vistes que ha de fer a Niça amb el Rei i l'emperador d'Alemanya. Així mateix presten unes armes al mestre de Montesa, que està al servei del Papa Benet.

Llatí i català.

70

1415 abril 26. València.

ACA, C, r.2400, f.15v.

Ferran I als seus ambaixadors: els suggereix que l'Emperador convidi Gregori XII a Niça i que hi sigui present Carles Malatesta; que els representants de les quatre "nacions" del Concili de Constança acompanyin Segimon i arribin, el més tard, pel juliol; i els remercia per la invitació imperial a treballar per la unió de l'Església.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.259.

71

1415 abril 27. [València].

ACA, C, r.2400, f.117

El rei Ferran a l'Emperador: l'estimula a conservar la seva enteresa ("resistite fortes in fide" enfront de Jan Huss i els seus partidaris) enmig de la crisi en què es troba la cristiandat.

Llatí. "Scripta manu propria domini regis Aragonum".

Publ.: J.-I. DÖLLINGER, *Materialien*, p.317-318.

72

1415 abril 29. València.

ACA, C, r.2439, f.115v.

Pròrroga fins a juliol de l'acord dels ambaixadors de Benet XIII i dels del Rei amb l'emperador Segimon per a tenir vistes aquest, el Rei i el Papa pel juny i tractar de la unitat de l'Església. Els capítols acordats són: 1/ Segimon anirà a Niça i els altres al port de Vilafranca (Port Olius), per a tractar de l'esmentada unió; 2/ Segimon i el comte de Savoia deixen lliures els homes de Vilafranca, de fer homenatge al Papa i al Rei mentre hi siguin; 3/ el Rei donarà seguretats de restituir el lloc de Vilafranca al comte; 4/ seran donats salconduits i seguretats de no fer mal en terres del rei de França, dels comtes de Provença i de Savoia, de l'anomenat per alguns papa Joan, de Gènova i Savona; 5/ no serà permès res que pertorbi la pau de les vistes, de l'Església i de la reunió de Constança; el Rei ho gestionarà amb Benet; 6/ els de Segimon donaran seguretats a Benet i els del Rei al dit Joan; 7/ s'asseguraran de tot mal mentre durin les vistes i també donaran seguretats als qui duen vitualles a dits llocs; 8/ els ambaixadors, de retorn, faran que el Rei juri; Segimon jurarà.

Llatí.

73

1415 maig 24. Barcelona.

IMH, AHCB, Llibre del Consell B-I, v.29, ff.11v.

Els consellers de Barcelona presten al Papa unes àncores i ruixons per a dues galeres que necessita "per rahò de les vistes faedores del dit Sant Pare e del senyor Rey ab lo emperador de Alamanya sobre los fets de la unitat de la Esgleya".

Català.

74

1415 maig 25. Barcelona.

IMH, AHCB, Notularum B-XIV, v.1, ff.120-124v.

Estima i curosa descripció de la galera Sant Martí que la ciutat de Barcelona ha posat al servei del Papa.

Català. Quatre fulls de paper. 30X22'5 cm.

75

[1415 maig 25. València].

ACA, C, r.2408, f.9

Memorial de les coses que Jaume Calders, sots-atzembler reial, ha de comprar a Barcelona per al viatge a Niça. Són esmentats els articles següents, entre d'altres: cansalada, fideus, gíngebre, canyella, clavell, pebre, avellanes torrades, "vin grech, vin vermell de la terra, que sia fi", malvasia, pomes, peres, codonys, ametlles i pinyons.

Català.

76

1415 juny 4. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII, v.13, f.17v.-18

Assegurança feta a Vicenç Segarra, abat d'Àger, a Guillem Carbonell, sagristà, i a Pere Regassol, canonge de Barcelona, pel viatge que han de fer en relació a la unió de l'Església.

77

1415 juny 5. València.

ACA, C, r.2408, f.27v.

Ferran I als ambaixadors de Segimon: els prega que li confirmen el trasllat, disposat per l'Emperador, de les entrevistes a Perpinyà, per a les quals ja havia preparat un estol.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.431.

78

[1415 juny]. (1)

ACA, C, r.2408, f.36v.

Memorial de les coses que Joan d'Aguilar, lloctinent del protonotari reial, ha d'explicar al comte de Foix: entrevistes a Narbona i Perpinyà amb el rei de Romans.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.436.

(1) Finke dona aquesta data, seguint els documents anterior i posterior, però tant l'un com l'altre són datats al juliol i no al juny.

79

1415 juliol 8. Constança.

ACA, C, cr. Caixa Const.3356

Dídac de Moxena al rei Ferran I: L'emperador Segimon té la intenció de viatjar per tal de reunir-se amb ell.

Llatí. Paper. 43'9X29'5 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.439.

80

1415 agost 29. Narbona.

ACA, C, cr. Caixa Const.3336

Pere de Falcs al rei Ferran I: li parla de l'entrada solemne de l'Emperador a Narbona; de les disposicions dels allotjaments de Perpinyà; dels principals personatges que es troben a Narbona (comtes d'Hongria, el comte de Savoia, l'arquebisbe de Reims, ambaixador del rei de França, i alguns prelats); de l'actuació sospitosa de Segimon a Constança, inclinat a exigir l'abdicació de Benet XIII.

Català. Paper. 30X21'6 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.443.

81

1415 setembre 4. Barcelona.

IMH, AHCB, Llibre del Consell B-I, v.29, ff.16-17

Els consellers de Barcelona atorguen una missatgeria de dotze persones demanada pel rei "per aconsellar e acompanyar-lo en la vila de Perpenyà sobre lo fet de la unió de la Esgleya, per lo qual nostre Sanct Pare e lo dit senyor han emprès veure's e haver cohoqui ab lo emperador de Alamanya".

Català.

82

1415 setembre 4. Narbona.

ACA, C, cr. Caixa Const.3335

Pere de Falcs i Maties des Puig al Rei: li comuniquen les gestions fetes per Dídac de Moxena, que han desplaçat a l'Emperador, el qual entén de treballar per la causa de la unitat de l'Església solament amb el rei d'Aragó, malgrat les representacions presents a Constança. Defensen el mestre Vicenç Ferrer dels atacs de l'esmentat Dídac i comuniquen, a més, les propostes dels prelats per a la solució del Cisma.

Català. Paper. 30X21'5 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.447.

83

1415(?) novembre 5. Palerm.

ACA, C, cr. Caixa Const.3406

La ciutat de Palerm al Rei: li comunica que el regne de Sicília i especialment la ciutat de Palerm es troben en bona disposició respecte a la unitat de l'Església,

com ja ho han informat secretament; li diuen també que l'Emperador va cap a Itàlia amb molta de gent d'armes i que el papa Joan [XXIII] ha marxat cap a una "ciutat anomenada Constança".

Sicilià. Paper. 21'9X29'6 cm.

84

[1415] novembre 14. Perpinyà.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.668

Pere Comuel, en una lletra escrita ràpidament al moment que Benet XIII sortia de Perpinyà amb gran "solemnitat" per anar a Cotlliure entre les vuit i les nou del matí, informa a Francesc [Climent], arquebisbe de Saragossa i nunci apostòlic a Castella, dels esdeveniments que han fet fracassar les vistes de Perpinyà entre el Papa i Segimon, rei dels Romans, perquè aquest, anhelant tenir sota seu un ídol, no ha admès la via de cessió propugnada tantes vegades pel Papa i ha marxat furibund de la dita ciutat, en contra àdhuc dels nuncis del concili de Constança presents allí. El Papa ha comunicat la seva postura als reis d'Aragó, Castella i Navarra, i als comtes d'Armanyol i Foix, en un escrit d'igual contingut. Afegeix que el dia abans, el Papa celebrà consistori secret en el que prengué la decisió de traslladar la Cúria a Sant Mateu, nomenà el mateix Climent arquebisbe de Saragossa, i proveí els bisbats d'Osca i Lleida, coses aquestes que són un consol en mig de tantes amargures.— En un postscriptum, li urgeix la tramitació ràpida de les delegacions oportunes per procedir a la provisió efectiva de dit arquebisbat, ni que sigui per mitjà del correu Pere de Sevilla, el qual farà el trajecte en vuit dies o menys encara, des que el mateix dijous ha emprès camí a les onze de la nit.

Llatí. Paper. 34X30 cm. Segell de cera al v. perdut.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.557-558/CXII; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.469-471.

85

1415 novembre 16. Perpinyà.

ADB, Reg.Com., v.52, ff.152-153, 160-161

El papa Benet XIII concedeix a Francesc Climent [Sapera], arquebisbe de Saragossa, els fruits de la mitra de Barcelona durant un any. Podrà començar a percebre els esmentats fruits el dia 1 de maig de 1417 i el termini de l'any serà l'u de maig de 1418. ("Datum Perpiniani Elnensis diocesis XVI Kal. decembris, Pontificatus nostri vicesimo secundo").

86

1415 novembre 21. Barcelona.

IMH, AHCB, Notularum B-XIV, v.1, f.135v.

Els consellers de Barcelona decideixen escriure al Papa demanant-li que no revoqui les provisions fetes pel cardenal de Montaragó en relació al conflicte existent entre Sibilla de Tort i Joana Descatllar, monges del monestir de Sant Pere, de Barcelona, i l'abadessa d'aquest cenobi.

Català. Paper. 29X20'5 cm.

87

1415 novembre 30. Barcelona.

IMH, AHCB, Testaments dels
consellers C-XVII 1399-1428,
Testament del 1415, ff.9v.-10

Els consellers de la ciutat de Barcelona, en acabar el seu mandat, recomanen als novament elegits que procurin accelerar les gestions que realitzin els missatgers de la ciutat "en la cort del senyor Rey per aconsellar e acompanyar lo dit senyor ab lo Emperador de Alemanyà en la vila de Perpinyà sobre los fets de la unitat de la Esgleya".

Català.

88

1415 desembre 9. Peníscola.

ACB, Privil. pontificis, Benet
XIII, perg.9

Benet XIII, després d'haver parlat amb el rei Ferran d'Aragó i Segimon, rei de romans, convoca el capítol de Barcelona al concili que pensa celebrar a Peníscola; a aquest fi demana que el capítol li enviï dos, o un, representants per tot el proper mes de febrer a fi de tractar de l'extirpació del Cisma i d'accelerar la unió de l'Església.

Original. Perg. Llatí. 42X56'5 cm. Sense butlla Signatura antiga: "Privil. Pontif.", Stància II, núm. LIII.

Còpies a "Privilegia summorum pontificum" (s. XVI), núm.87, f.62v. i "Privilegiorum pontificum" (s. XVIII), I, núm.53, f.116v. Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.561/CXV.

89

1415 desembre 11. Peníscola.

ADB, Reg.Com., v.53, ff.81-83

El papa Benet XIII concedeix un canonicat, prebenda i prepositura de Mallorca a Pere Malet, degà de la catedral de Barcelona i familiar papal. ("Datum Paniscole Dertusensis diocesis, III Idus decembris, Pontificatus nostri anno vicesimo secundo").

90

1415 desembre 21. Perpinyà.

ACA, C, r.2408, f.84

El rei Ferran al duc Robert, regent d'Escòcia: l'informa sobre les vistes amb l'Emperador, per si vol enviar ambaixadors seus, i li parla de la conveniència de celebrar un concili a Constança per tal d'acabar amb el "scisma pestiferum".

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.490.

91

[1416] gener 1. Avinyó.

ACA, C, cr.Caixa Const.3322

Felip de Malla al rei Ferran I: li comunica la seva arribada a Avinyó, acompanyat de micer Ottobono [de Bellonis] i de mossèn Miquel [Jack]; la presentació dels articles de la seva ambaixada a l'Emperador davant els diputats de Constança, l'elogi de l'arquebisbe de Tours al rei d'Aragó i les paraules de l'Emperador que rememora els seus treballs a favor de la pau i les seves bones relacions amb Lluís d'Anjou, bona disposició que és compartida pel rei Ferran.

Català. Paper. 43X29'5 cm.

Publ.: F. de BOFARULL, *Felipe de Malla*, p.11; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.510.

92

1416 gener 4. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII, v.13, f.17v.

Cancel·lació de l'assegurança feta el 4 de juny de 1415 als eclesiàstics que han viatjat per causa de la unió de l'Església.

Llatí.

93

1416 gener 6. Perpinyà.

ACA, C, reg.2439, f.129v.

El Rei, per tal d'ajudar a la unió de l'Església, se sostreu, ell i els seus súbdits, de l'obediència de Benet XIII, i ordena que els coectors que nomenarà, retinguin els fruits de la Cambra Apostòlica fins a nova ordre.

Llatí.

Publ.: PHILIPPUS LABBE, GABRIELIS COSSARTI, *Sacrosancta Concilia ad Regiam editionem exacta. Tomus XVI: MCDXIII-MCDXVIII*, Venècia 1731, col. 331-336; J.D. MANSI, *Sacrorum Conciliorum*, XXVII, col. 824-829; J.-I. DÖLLINGER, *Materialien*, p. 382-388.

94

1416 gener 8. Perpinyà.

ACA, C, r.2355, f.86

La reina Margarida al seu oncle el bisbe de Mallorca, camarienc del Papa: el Rei, dilluns, festa d'Aparici [Epifania], en un cadafal davant la capella major del castell de Perpinyà, escoltà un sermó de mestre Vicenç Ferrer afirmant que Benet XIII és verdader vicari de Crist i que fa dilacions sobre la unió; però el Rei, per unes ordinations publicades al mateix temps a Castella, Navarra, Foix i Armanyac, havia ordenat de sostreure's a la jurisdicció del Papa. Li enviarà trasllat de les ordinations, si pot, per tal que ell vegi què cal fer. Ella s'ofereix a col·laborar.

Català.

Publ.: H. FINKE, *Zur spanischen Kirchengeschichte der Jahre 1414-1418*, "Römische Quartalschrift", VII (1893), 165-179.

95

1416 gener 9. Barcelona.

IMH, AHCB, Notularum B-XIV, v.1, f.141

Els consellers de Barcelona al veguer de la ciutat. Li demanen que de moment no faci pública la sostracció d'obediència feta pel Rei al papa Benet a Perpinyà, perquè volen estudiar a fons la qüestió abans de prendre una decisió definitiva.

Català. Paper. 29'5X21 cm.

96

[1416] gener 10. Avinyó.

ACA, C, cr.Caixa Const.3326

Felip de Malla al rei Ferran: l'Emperador aconsella de no transmetre missatgers als francesos, ja que estan en tractes amb el rei d'Anglaterra per via de matrimoni; manifesta la bona acollida de l'Emperador, que públicament digué "Frater meus, rex Aragonum, et ego unum sumus", i s'alegrà de la carta que el Rei trameté el dia de Reis, la qual ordenà que fos llegida davant els magnats. Aquests en feren grans elogis. El bisbe de Reims indueix l'Emperador, que està en contacte amb la Universitat de París, a intervenir en la contesa entre França i Anglaterra.

Català. Paper. 36'3X29'2 cm.

Publ.: F. de BOFARULL, *Felipe de Malla*, p.20; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.518.

97

1416 gener 16. Perpinyà.

ACA, C, r.2441, f.11

El Rei al Batlle General de València [Joan Mercader]: es queixa de l'existència d'alguns foills que semblen paraules verinoses respecte a la sostracció i li mana que, com ha dit al Governador, els castigui rigorosament i li comuniqui qui són aquestes persones. Després de la data li diu que tem que el Governador actuï lentament, per la qual cosa li prega que l'esperoni.

Català.

98

[1416] gener 25. Barcelona.

ACA, C, cr.Caixa Const.3332

Informació donada al rei Ferran I per Guerau Alemany de Cervelló, governador General de Catalunya: li explica les distintes actituds dels consellers i capítol de Barcelona respecte a l'avinença amb el rei de Romans en relació amb el Concili de Constança, l'extirpació del Cisma i la sostracció de l'obediència a Benet XIII. A la fi de la informació hi ha la crida que es féu sobre la unitat de l'Església.

Català. Paper. 29X22'3 cm.

99

1416 gener 28. Barcelona.

IMH, AHCB, Registre d'Ordinacions especials B-V, v.13, f.17

Crida dels consellers de Barcelona ordenant un dia de festa per tal de celebrar els acords presos entre el rei de Catalunya-Aragó, el rei dels Romans i els ambaixadors del Concili de Constança, "car per rahó de la dita concòrdia, la gràcia divinal migençant, dins breu temps se espera ésser erradicat e del tot tolt e extirpat lo malvat, detestable e inveterat Scisme que per tant temps en la universal Església de Déu, en gran detriment de aquella e de les ànimes christianes, ha durat".

Català. Paper. 28'1X20'5 cm.

100

1416 gener 28. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII, v.13, f.53

Jaume Sala reconeix haver rebut de Lluís de Gualbes 18 lliures com a salari dels 122 dies que ha servit els ambaixadors de la ciutat de Barcelona prop del rei a Perpinyà, on s'està tractant de la unitat de l'Església.

Llatí.

101

1416 febrer 1. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII, v.13, f.53v.

Tomàs Llonch, apotecari, reconeix haver rebut de Lluís de Gualbes 8 lliures, 16 sous i 7 diners en concepte del preu dels confits de sucre, la sal, la canyella, el pebre i altres productes que ha venut a l'ambaixada de la ciutat de Barcelona prop del rei a Perpinyà, on està tractant sobre la unitat de l'Església.

Llatí.

102

1416 febrer 4. Constança.

ACB, Privil. pontificis, Conc. de Constança, perg.1

Els cardenals, els patriarques, arquebisbes i bisbes i els altres prelats reunits a Constança convoquen el capítol de Barcelona al concili general que s'ha reunit en aquella ciutat "per acabar el Cisma, per procurar la unió de l'Església, per reformar-la "in capite et in membris", per depositar Pere [de Luna] i procedir a l'elecció de l'únic futur romà Pontífex, i per a les altres coses que per dret corresponen a un concili general".

Original. Perg. Llatí. 35X53 cm. Desapareguts els quatre segells penjants: el del bisbe d'Òstia, el de la "Natio Italica", el de la "Natio Germanica" i el de la "Natio Anglicana". Signatura antiga: "Privil. Pontif.", Stància II, núm. LV.

103

1416 febrer 7. Perpinyà.

ACA, C, r.2441, f.59

Ferran I a la Universitat de París: els comunica que, malgrat la seva greu malaltia, per tal d'acabar amb la plaga del Cisma s'ha reunit a Perpinyà amb Benet XIII, el Rei de Romans i els ambaixadors del concili de Constança; que ha resolt deslliurar els seus súbdits de l'obediència del papa Luna; i anuncia la tramesa de dos missatgers, Joan de Puynouix, General dels dominicans, i Dalmau de Darnius.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.520.

104

1416 febrer 9. Constança.

ACA, C, cr. Caixa Const.3404

Els cardenals de Constança a l'infant Alfons: es congratulen de la seva entusiasta dedicació per tal d'aconseguir la unitat de l'Església.

Llatí. Paper. 20'5X29'2 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.531.

105

1416 febrer 10. Barcelona.

IMH, AHCB, Registre d'Ordjnacions especials B-V, v.13, ff.20-21

Crida del veguer de Barcelona —a petició de Gilabert de Malla, administrador dels béns de la Cambra Apostòlica— en la qual es fa pública una carta del rei Ferran, enviada al bisbe de Barcelona, prohibint-li obeir les butlles de Benet, al qual ha negat obediència, i ordenant-li prendre tots els béns que aquest posseeix dins els seus regnes.

Català. Paper. 29'7X21 cm.

106

1416 febrer 17. Constança.

ACA, Butlles, Miq.783

El Concili a prelats i nobles dels dominis del rei Ferran I, convocant-los per a dintre de tres mesos, per tal d'aconseguir la unió de l'Església, la seva reforma, la deposició de Benet XIII i l'elecció de nou Papa.

Llatí. Perg. 44X57'9 cm.

Publ.: H. VON DER HARDT, *Magnum oecumenicum Constantiense Concilium*, IV, Frankfurt-Leipzig 1698-1699, p.806.

107

[1416] febrer 22. Burbunium.

ACA, C, cr. Caixa Const.3279

Segimon al rei Ferran I: li comunica que ha rebut les seves lletres i que té bones notícies de Constança per a la pau de l'Església. Per contra li diu que no té notícies d'Itàlia.

Llatí. Paper. 28X42'9 cm.

108

1416 març 6. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII,
v.13, ff.55v-56

Guillem Maçot, verguer, reconeix haver rebut de Lluís de Gualbes 27 lliures, 6 sous i 4 diners, pel lloguer d'una mula que ha servit per a l'ambaixada de la ciutat prop del Rei a Perpinyà, per a tractar de la unitat de l'Església.

Llatí.

109

1416 març 9. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII,
v.13, f.56r.

Pere de Gualbes, mercader, reconeix haver rebut de Lluís de Gualbes 2 lliures i 4 sous per preu d'un pot de gingebre verd, que ha servit als ambaixadors de la ciutat de Barcelona prop del Rei a Perpinyà, per tractar de la unitat de l'Església.

Llatí.

110

1416 març 9. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3282

Els cònsols de la ciutat de Constança al rei Ferran I: li diuen que en aquesta ciutat, d'ençà que començà el Concili, tothom, de qualsevol estat, grau o condició que sigui, ha gaudit de plena seguretat i llibertat, i ha pogut circular lliurement, i que tot això continuarà igual d'ara en endavant, àdhuc per als qui seguiren l'obediència de Pere de Luna, anomenat per alguns Benet XIII.

Llatí. Paper. 20'8X28'9 cm.

111

1416 març 10. Barcelona.

IMH, AHCB, Manual B-XIII,
v.13, f.56r. i v.

Mateu Caro, porter del Palau Reial, reconeix haver rebut de Lluís de Gualbes 25 lliures, 6 sous i 6 diners pel lloguer d'una mula durant 22 dies, que ha estat utilitzada per a l'ambaixada de la ciutat prop del rei a Perpinyà, per tractar de la unitat de l'Església.

Llatí.

112

1416 març 27. Constança.

ACA, Butlles, Miq.785

El Concili de Constança al rei Ferran I: li requereix que empresoni Pere de Luna, puix que és necessari per a la pau de l'Església.

Llatí. Perg. 42X57'2 cm.

113

1416 abril 6. Igualada.

ACA, C, r.2442, f.58v.

El rei Alfons als cardenals de Peníscola: havent-se posat d'acord els ambaixadors i prelats obedients als papes Gregori i Joan, i els reis i prínceps obedients a Benet XIII, de reunir-se a Constança per treballar per a la unitat de l'Església, els exhorta a acudir a dita ciutat, tot fent al·lusió al verset de l'Evangeli "non potuisti una hora vigilare mecum?".

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.551.

114

[1416] abril 6. París.

ACA, C, cr.Caixa Const.3362

El rector de la Universitat de París al rei Ferran: li lloa les seves gestions a favor de la unitat de l'Església i li fa els millors vots per al seu assoliment.

Llatí. Paper. 43'5X28 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.529.

115

1416 abril 28. Poblet.

ACA, C, r.2441, f.77v.

El rei Alfons a Benet XIII: li anuncia la tramesa de quatre missatgers, l'arquebisbe de Tarragona, el governador de Catalunya, Berenguer de Bardaixí, i Joan Gonzalo [García] de Santa María.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.568.

116

1416 maig 18. Espuga de Francolí.

ACA, C, r.2442, f.86v.

El rei Alfons al bisbe i capítol de Tortosa: els comunica la indignació produïda per haver acceptat butlles i lletres de Benet XIII, que s'oposen a la unió, i els prohibeix severament de fer-les circular o publicar-les.

Semblant disposició es dona als bisbes de València, Sogorb, Tarragona, Urgell, Vic, Lleida, etc.

Llatí.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.575. (1)

(1) Finke erròniament li adjudica la data del 1418.

117

1416 agost 26. Barcelona.

ACA, C, r.2442, f.131v.

El rei Alfons als seus ambaixadors a Constança: els diu que, pel bisbe de Barcelona i el Mestre de Montesa, que anaren a Peníscola, li consta que Benet XIII enviarà els seus missatgers a Constança; quant als missatgers de Castella, no en sap res encara.

Català.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, III, p.579. (1)

(1) Data pel dia 25 erròniament.

118

[1416] octubre 17. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3390

El comte de Cardona i els altres enviats al concili de Constança al rei Alfons el Magnànim: li comuniquen la solemne sessió en la qual ells s'uniren al Concili.

Català. Paper. 43'1X29'6 cm.

Publ.: F. de BOFARULL, *Felipe de Malla*, p.69; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, IV, p.55.

119

1416 novembre 1. Peníscola.

ADB, Reg.Com., v.52, ff.189v.
-190

El papa Benet XIII autoritza Francesc Desplà, ardiaca de Vic, a visitar les esglésies de Vic i recollir-ne les procuracions. ("Datum Paniscole Dertusensis diocesis, Kal. novembris, Pontificatus nostri anno vicesimo tercio").

120

[1417] febrer 1. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3396

El comte de Cardona i altres ambaixadors a Constança al rei Alfons: li participen els preparatius que es fan per l'aniversari de la mort de Ferran I, i li donen notícies dels reis de Romans, de França i d'Anglaterra i de l'anul·lació de la butlla de Marsella [amb la qual Benet XIII excomunicava tots els qui li sostraguessin l'obediència].

Català. Paper. 34'7X29'6 cm.

Publ.: F. de BOFARULL, *Felipe de Malla*, p.75; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, IV, p.64.

121

1417 abril 5. Sogorb.

IMH, AHCB, Lletres Reials
Originals, A-193

Alfons el Magnànim als consellers de Barcelona: els autoritza a acceptar allò que el cardenal de Tolosa ha deixat en herència a l'Hospital de Barcelona, malgrat la prohibició de micer Joan Sirvent, comissari de la Cambra Apostòlica.

Català. Paper. 16'5X29 cm.

122

[1417] novembre 11. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3422

Maties des Puig al rei Alfons: li participa l'elecció de Martí V, cardenal de Colonna, natural de Roma. Fou elegit el dia de sant Martí.

Català. Paper. 19'2X28'8 cm.

123

[1417] novembre [vers el dia 11]. [Constança]. ACA, C, cr.Caixa Const.3421

Maties des Puig al rei Alfons el Magnànim: li comunica l'elecció del nou Papa en la persona del cardenal Otto Colonna [amb el nom de Martí V] i a més li diu que l'Emperador i tots els ambaixadors dels reis l'han obeït i reconegut.

Català. Paper. 28'3X30'4 cm.

Publ.: F. de BOFARULL, *Felipe de Malla*, p.90; H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, IV, p.145.

124

1417 novembre 21. Constança.

ACA, Butlles, Miq.793

Martí V al rei Alfons el Magnànim: li comunica la seva elecció per a la Seu Apostòlica i la seva coronació.

Llatí. Perg. 34'7X51 cm.

125

[1417] desembre 22. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3386

El comte de Cardona i els altres enviats al rei Alfons: li diuen que el seu procurador, Maties des Puig, retorna a la Cort i que l'informarà sobre els fets ocorreguts després de l'elecció del nou Pontífex i sobre les gràcies demanades pel delegat Jordi d'Ornós.

Català. Paper. 22'6X29'7 cm.

Publ.: H. FINKE, *Acta Conc. Const.*, IV, p.167.

126

[1418] gener. Castelló de la Plana.

ACA, C, cr.Caixa Const.3212

L'arquebisbe de Tarragona al rei Alfons: li comunica que la "roca de Paníscola [és a dir Benet XIII] persevera an se duresa", sense cap esperança de canviar la seva actitud.

Català. Paper. 16'3X30 cm.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.582/CXLV.

127

[1418 març].

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.691

Dues redaccions de la frase, amb la qual Francesc Climent precisava la seva posició en relació a Benet XIII, després de l'elecció de Martí V. Contenen una variant notable respecte a punts no especificats a la fórmula que se li exigí de manifestar.

Llatí. Paper. 20'5X22'5 cm.

128

[1418] març 24. Constança.

ACA, C, cr.Caixa Const.3389

Nicolau Eimeric al rei Alfons: li comunica que el Papa, malgrat la influència de l'emperador Segimon, no vol atorgar-li la remissió demanada respecte als censos dels regnes de Sicília i Sardenya.

Català. Paper. 29'7X28'5 cm.

129

[1418] abril. [Barcelona].

ADB, Processos, a.1418

Testimonis produïts sobre la provisió d'una canongia a la seu de Barcelona, vacant per la mort del canonge Joan Fivaller, abans de sostreure's a l'obediència de Benet XIII. Diversos candidats.

127 folis. 15X22 cm. Epígraf: "Pere Sorts i altres".

130

1418 juny 13. Altstadt.

ADB, Arxiu de Santa Anna,
Pergamins, s.n.

El papa Martí V concedeix al prior i monestir de Sant Pau del Camp la recuperació de les propietats i béns que posseïa aquest monestir. ("Datum apud Urbem veterem idibus Junii Pontificatus nostri anno primo").

Llatí. Perg. 52X35 cm.

131

1418 juny 16. Peníscola.

ADB, Reg.Com., v.53, ff.193-194.

El papa Benet XIII, a instància dels obrers de Sant Just, concedeix unir a l'obra dos beneficis: el de Sant Celoni i el de Sant Bartomeu; així hi haurà dos sagristans que tindran millor cura tant dels objectes del culte com del temple de Sant Just. ("Datum Paniscole Dertusensis diocesis, XVI Kal. Julii, Pontificatus nostri anno vicesimo quarto").

N.B.: L'encapçalament del present trasllat —que és de l'any 1424— diu textualment: "... caruerunt effectu quia jam ei sublata fuerat obedientia a 4 februarii 1416". Adjuntes al document papal hi ha unes lletres del cardenal Alamanno Adimari, legat de la Santa Seu a la Corona Catalano-aragonesa, datades a Barcelona el 2 de març de 1419 confirmant la concessió del papa Benet XIII o sigui la unió dels dos beneficis a l'obra de Sant Just.

132

1418 agost 16. Barcelona.

IMH, AHCB, Notularum B-XIV, v.1, fols.244-245

Crida del veguer de Barcelona prohibint donar suport a l'expapa Benet, que s'ha reclòs al castell de Peníscola, i prohibint que les naus dels catalans s'acostin a l'esmentat castell més de 10 milles, i per terra que hom s'hi acosti més d'una llegua.

Català. Paper. 29'5X22 cm.

133

1418 octubre 1. Barcelona.

IMH, AHCB, Notularum B-XIV, v.1, ff.243r. i v. i 246r. i v.

Detallat informe jurídic dels consellers de Barcelona sobre la inconstitucionalitat de la crida feta pel veguer de la ciutat el 16 d'agost de 1418, prohibint la navegació prop del castell de Peníscola.

Català. Paper. 29'5X22 cm.

134

1418 octubre 7. Peníscola.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en paper, núm.676

Antoni, arquebisbe de Creta, en una lletra comunica a l'arquebisbe de Saragossa [Francesc Climent] l'intent d'enverinament comès contra el papa Benet XIII per part del seu cambrer particular Domingo [Dalava], el qual barrejà el verí amb el menjar, a instigació del qui usurpa el nom de Vicari de Crist [Martí V]. Se'n lamenta així com del que els metges d'ànimes s'hagin convertit en homicides, a l'estil dels gentils. Ho diu amb ampuñoses expressions, que volen semblar literàries.

Llatí. Bifoli en paper. 30X22 cm. Segell de cera al v.
Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, pp.592-594/CLXXVIII.

135

[1418] octubre 22. Peníscola. ACA, C, cr.Caixa Const.3478

Detallada informació feta per Joan Claver al bisbe Hug de València sobre l'enverinament de Pere de Luna [Benet XIII].

Català. Paper. 29'8X22'5 cm.

Publ.: F. EHRLE, *Martin de Alpartils Chronica actitatorum temporibus domini Benedicti XIII* (Quellen und Forschungen aus dem Gebiete der Geschichte, XII), Paderborn 1906, pp.607-613.

136

1418 desembre 12. Màntua. ADB, Reg.Com., v.53, ff.18-19

El papa Martí V encarrega al General dels Frares Menors de posar pau entre els membres de la província d'Aragó, barallats per diverses qüestions conflictives d'aquesta província. Adjunta a aquesta butlla hi ha una referència als privilegis atorgats pel papa Benet XIII a Pere Malet el qual era, per un dels esmentats privilegis, oficial de la Penitenciaría apostòlica.

137

1419 juliol 10. Sant Cugat del Vallès. IMH, AHCB, Cartes Comunes Originals, v.2, f.360

Els síndics de Barcelona a les corts de Sant Cugat del Vallès als consellers de Barcelona: els informen que l'endemà parlaran amb el Rei a favor dels creditors de la Cambra Apostòlica.

Català. Paper. 19X29.

138

1423 juliol 8. Roma, a Santa Maria la Major. ACB, Diversorum B, núm.577

Martí V ordena al bisbe de Barcelona [Francesc Climent] que, en bé de la fe i a honor del Rei i del regne, trobi la manera i faci el possible per destruir l'"ídol" [Climent VIII] que alguns mantenen a la "sinagoga" de Peníscola, focus pertorbador i sement de cisma.

Llatí. Perg. 37'5X47'5 cm. Butlla. Segell de plom perdut.

139

1423 juliol 8. Roma. ACB, Cisma d'Occident, doc. en perg., núm.465

Martí V exhorta els procuradors de la ciutat de Tortosa a perseguir i exterminar els sacrílegs i cismàtics que, mort Pere de Luna, havien erigit un "ídol" a Peníscola, per torbar l'Església de Déu i induir a l'heretgia. El papa havia enviat lletres, així mateix, al rei Alfons, a la reina Maria i a altres membres del regne, amb semblant advertiment.

Llatí. Perg. Butlla. 36X51 cm. Segell perdut.

140

1423 juliol 23. Roma.

ACB, "Privilegiorum pontificum", vol.I, núm.54, f.118

El papa Martí V escriu al bisbe Francesc [Climent Sapera], patriarca de Jerusalem i administrador apostòlic de Barcelona, delegant-li la potestat d'absoldre els habitants de Peníscola i altres persones que, després de la sentència del concili de Constança sobre la veritable unió de tota l'Església, han continuat prestant obediència a Pere de Luna, l'anomenat Benet XIII; i això, sense revocar la potestat que el Papa havia donat per això mateix a altres eclesiàstics.

Còpia en llatí del segle XVIII de l'original extraviat.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, p.613/CCI.

141

1423 setembre 30. Maella.

IMH, AHCB, Lletres Reials Originals, A-206

La reina Maria, muller d'Alfons el Magnànim, als consellers de Barcelona: els notifica que les butlles que han rebut del Papa referents als fets de Peníscola, no tenen validesa sense la confirmació del Rei.

Català. Paper. 29X21 cm.

142

[1423?] novembre 10. Barcelona.

ACB, Cisma d'Occident, doc. en paper, núm.550

J. Jafet comunica al patriarca de Jerusalem [Francesc Climent] que sobre un assumpte contingut en una lletra de dit patriarca, ell i els altres socis, com en Portella, són de la mateixa opinió. Li tramet també les notícies que darrerament ha portat de Roma en Miquel Molsós, relatives a les tensions entre el Rei Alfons el Magnànim i el Papa i a l'ordre donada als catalans de retirar-se de la ciutat; relacions del Papa amb el concili de Pavia-Siena, que ha d'acordar provisions contra els grecs contumaços, els bohemis i els de Peníscola, i, finalment, intencions papals de confederar-se amb Castella, la qual cosa significa per part de Martí V la concessió de tres gràcies, que causen admiració: facultat de jutjar els eclesiàstics, adreçada contra el Mestre de Santiago; percebre imposicions dels clergues, i aprofitar-se de les primícies que es donen per obres i ornaments.

Llatí, amb algunes frases en català a l'escatocol. Paper. 12'5X22'5 cm. Segell de cera al v.

143

1424 març 12. Roma.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en perg., núm.466

Martí V comunica a Francesc Climent, patriarca de Jerusalem i administrador de l'església de Barcelona, la dissolució del concili de Siena, i que, per tal de continuar la reforma de l'Església que no li han deixat fer a través del concili, enviarà alguns prelats insignes a les diferents províncies; l'exhorta a rebre'ls bé i a col·laborar amb ells.

Llatí. Perg. Butlla. 35'5X49'5 cm. Segell de plom pendent.

144

1426 març 20. [Barcelona?].

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.824

Un "pauper" anònim, en lletra al patriarca de Jerusalem i bisbe de Barcelona, es lamenta amargament de la continuació del Cisma pestilent, a desgrat de la determinació del concili de Constança, donat que molts prelats, en lloc d'estendre l'heretat del Crucificat Jesucrist, s'entretenen vanament en pompes i no tenen present que "tost e ben tosto" hauran de passar comptes davant el mestre racional suprem. Els prelats responsables, com Aharon, lluitaren per desarrelar qualsevol intent de divisió, i a Peníscola es troba un "ídol" [Climent VIII, Gil Sánchez Munyós], contra el qual aquells actuen com a gossos muts que no lladren, i permeten a la mare Església posseir dos esposos i partir la seva túnica, quan el concili de Constança inclinà la sort a favor de Martí V. Prega, per tant, als prelats que obtinguin del príncep [el rei Alfons] la destrucció de dit ídol, per tal que el Summe pontífex Jesús els tingui per pastors veritaders i no mercenaris. Afegeix, a manera de vers, i segons la pròpia convicció de "pobre", que fóra molt millor esmerçar els béns en ajudes als pobres que no pas en la construcció de temples i en la confecció d'ornaments.

Llatí. Paper. 44X30 cm.

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, pp.614-615/CCII.

145

[1427] s.d. s.l.

ACA, C, r.2677, f.36v.-39v.

Memorial de les peticions del Rei, a favor de les quals intercedirà el cardenal legat: poder permutar béns eclesiàstics amb altres del seu reialme; donar alguns llocs eclesiàstics de Saragossa a Francesc d'Arinyó, secretari reial; obtenir Calatorau i Brea, del prior i capítol del Pilar; erigir en abadia el monestir de Sant Vicenç de València; unir diverses esglésies, bisbats i abadies de Sardènia; permís de matrimoni als religiosos de l'orde de Calatrava; que es confirmi 2.000 florins anuals sobre la cambra apostòlica, donats pel papa Benet a la reina Margarida, vídua i monja; crear col·lectors de la cambra apostòlica; edificar a Sicília cinc monestirs franciscans d'observança i nomenar un ministre al qual obeeixin; donar mil florins anuals sobre prelatures i drets eclesiàstics a Guillem de Montcada; donar beneficis a Honorat d'Oms i canongia i beneficis a Miquel Palomar, de València, i altres; atendre

peticions de Guillem Ramon de Montcada i de Francesc d'Arinyó; nomenar un vicari a Oriola, per interdicte posat pel bisbe de Cartagena; donar ofici d'escrivà de lletres apostòliques a Bartomeu Sellent, clergue de Barcelona, secretari reial, que serví per més de quinze anys al papa Benet i després al rei.

Llatí.

146

1427 octubre 27. València.

ACA, C, r.2677, f.30v.

Acta de la lectura, pel secretari reial Francesc d'Arinyó, en presència de Pere, cardenal de Sant Esteve "in Celio monte", dit de Foix, i del rei Alfons, del memorial o apuntaments.

Llatí.

147

[1427 octubre 27. València].

ACA, C, r.2677, f.31

Memorial o apuntaments entre el Rei i el cardenal de Foix: el Papa ha revocat una butlla contrària al Rei, que l'acusava; el Rei demana el cos de Sant Lluís, remissió de drets de la cambra apostòlica i de censos per Sardenya, Sicília i Còrsega a canvi d'un patli d'or cada cinc anys, 150 mil florins per treballs fets per a l'Església, transferiment de l'orde de Montesa a Sicília, lliurament de Peníscola, provisió reial de vacants eclesiàstiques, presentació de sis persones per al nomenament de dos cardenals, col·lació dels beneficis que indica, remissió d'injúries al Papa i a l'Església, resolució de causes pel legat, el qual anirà a veure el Papa i tornarà.

Llatí.

148

[1427 octubre 27. València].

ACA, C, r.2677, f.34v.

Capítols del que Martí V demana al Rei: 1/ que faci que Gil Munyoz i els de Peníscola tornin a l'obediència papal o els lliuri al legat perquè rebin llur càstig; el Rei diu que ja ho procura; 2/ que revoqui a València els edictes contra el papa; 3/ que permeti als col·lectors de complir llur missió de cobrar; 4/ que deixi gaudir de llurs privilegis a l'Església i als clergues; 5/ que siguin restituïts beneficis i béns expoliats: el Rei hi està d'acord, excepte en el cas de quatre abats que canvien; 6/ que no molesti el regne de Pulla: el Rei no en vol parlar.

El Rei només vol firmar els capítols tal com estan. Ell i el cardenal legat firmen.

Llatí.

149

1427 novembre 11. València.

ACA, C, r.2677, f.36

El Rei al Papa: ha acordat uns apuntaments amb el seu legat Pere, cardenal de Foix, el qual ara torna a la cort pontifícia; malgrat les dissensions anteriors,

no causades pel Rei, aquest vol treballar per al bé de l'Església i l'honor pontifici i reial.

Llatí.

150

1428 gener 1. Peníscola.

ACA, Dp.Alagón, p(s.s.)

Climent VIII a Bernat Jornet: li concedeix llicència per tal que el seu confessor pugui absoldre'l "in articulo mortis" de qualsevol pecat.

Llatí. Perg. 36'8X51'5 cm.

151

1428 gener 21. Roma.

ACA, Butlles, Miq.808

Martí V a Alfons el Magnànim: li dona a perpetuïtat el castell de Peníscola, on habiten algunes persones separades de l'Església, i li imposa, com a cens, la donació d'un pañi d'or a l'Orde de Montesa en el primer any del regnat de cada rei.

Llatí. Perg. 35'1X48'2 cm.

152

1429 juny 17. Calataiud.

ACA, C, r.2923, f.20

El Rei a Pere, cardenal de Foix, legat apostòlic: promet i jura no apoderar-se de drets de la cambra apostòlica ni de béns de l'Església, ni publicar edictes contra la llibertat d'aquesta, d'acord amb els pactes entre el Rei i el Papa signats a València el 27 d'octubre de 1427, el primer capítol dels quals fou modificat pel Papa i l'ambaixador reial a Roma el 2 de febrer de l'any 12 pontifici, confirmat pel Rei el dia d'avui.

Llatí.

153

[1429] novembre 4. Tortosa.

ACB, Cisma d'Occident, doc.
en paper, núm.536

Joan de Palomar comunica al patriarca de Jerusalem i administrador de l'església de Barcelona [Francesc Climent] que el concili de Tortosa l'ha nomenat ambaixador davant el papa [Martí V] per tractar la confirmació de la constitució tarraconesa "de invasoribus", la revocació dels privilegis dels frares menors i predicadors sobre la celebració en temps d'interdicte i altres assumptes, que ell jutja honestos i justos. Es remet al que li va escriure el dia abans més llargament en resposta a tres lletres rebudes.

Llatí. Autògraf (?). Fragment d'una lletra en paper, retallat a la manera que ho feia Francesc Climent. 16X22 cm.

[1430] juliol 12. [A la contrada de Girona o ACB, Cisma d'Occident, doc. de Perpinyà]. en pap., núm.566

Mestre Felip de Malla escriu a Francesc Climent, patriarca de Jerusalem i administrador de Barcelona: li comunica, en resposta a una carta anterior d'aquest, que les ordres del legat pontifici [el cardenal Pere de Foix] en relació a les taxes del subsidi del regne (acordades al concili de Tortosa el 1429), no l'afecten per tres raons, una de les quals és que ell no podia consentir en la concessió d'una suma superior a 15.000 florins per tal de sufragar les despeses de dita legació (n'aprovaren 23.000), i una altra que el braç eclesiàstic atorgà poders per substituir a ell mateix i a Simó Salvador. Per tot això ell està disposat a recórrer a la via d'apel·lació; només en acte d'obediència es traslladarà a Barcelona, envaïda per la pesta. Afegeix, a més, que ell no hauria volgut veure's implicat en aquest assumpte, que farà el que li mani, i demana que el rellevi de l'encàrrec, si és possible. Per últim, s'interessa per la salut del patriarca, atacat actualment de pestilència. (Al llarg de l'escrit es dol pregonament per les grosses imposicions que pesen sobre el poble i el clergat).

Llatí. Autògraf. Paper. 32X29'5 cm. Segell de cera al v.

II

LLIBRES

155

Llibre de la talla del 1381.

ACB, Dècima i Subsidi A

Llibre de la talla ordenada l'any 1381 de 2.000 sous barcelonesos per a sufragar les despeses bestretes en la causa oberta entre el Rei d'una part i la clerecia del bisbat de Barcelona d'altra part, per raó de la dècima atorgada per Gregori XI al Monarca. Es recollí la taxa a raó d'un denari i un òbol per lliura de la quantitat en què eren estimats els beneficis. En fou col·lector Joan Aldomar, beneficiat de la Seu. A la secció on s'anoten les despeses de l'any 1387 es llegeix "Ítem en lo mes de febrer l'any MCCCLXXXVII, con fcs publicat o declarat en la seu de Barchinona per lo senyor cardenal de Luna [Pere de Luna] que hom obeís e tengués per papa verdader dominum Clementem, après, en lo mes de març lavós següent, foren trameses al senyor bisbe e honrat capítol de Barchinone per nostro senyor lo Papa dos correus per rahó de la palma que acostumen de haver del bisbat de Barchinone, qui havien nom Johan de Broley e Jacme Rebollet".

Català. Sense foliar. 30X23'5 cm.

156

Narració de la fugida de Benet XIII del palau d'Avinyó, l'onze de març de 1403. ACB, còdex núm.60, f.55

Fou escrita per un dels protagonistes dels actes que tingueren lloc al palau d'Avinyó la nit de l'onze de març, amb el jurament prestat pels capitans, el bisbe d'Imola, l'abat de Sant Joan de la Penya, el de Banyoles, Pere Sánchez de Calataiud i Vidal de Blanes. Relata la sortida nocturna de palau, l'arribada a l'hostal de Sant Antoni, la fugida en barca a la sortida del sol i l'apoteosi dels "Viva lo Papa" que ressonaren a Castelreintart, a la terra amiga de Lluís II d'Anjou.

Català i llatí. Perg. 47'5X31 cm. És el recto del darrer foli del còdex titulat "Novella sobre lo sisè et tractatus de sacrament".

Publ.: S. PUIG, *Pedro de Luna*, pp.492-493/LIV.

157

1420-1423.

ACB, Notari Gabriel Canyelles, Llibre de negocis de la Cambra Apostòlica

Llibre de negocis de la Cambra apostòlica que ordenà Joan Teixidor, canonge de Barcelona, lloctinent a les províncies de Tarragona i Saragossa del col·lector Bernardo [Bartolomei], bisbe de Città di Castello. Conté la sèrie de documents relatius als nomenaments de les persones encarregades de la Cambra apostòlica i les comunicacions als interessats, que van del 8 de novembre de 1420 al 22 de febrer de 1423.

Llatí. Llibre compost d'un sol plec de 50 fulls de paper, dels quals són escrits els dinou primers. 32'5X26 cm.

158

Vicenç FERRER, *De moderno Ecclesiae Schismate*. ACB, còdex núm.123

Fra Vicenç Ferrer, el 1380, va escriure el seu tractat i el dedicà al rei Pere III de Catalunya-Aragó, on exposa les raons de la seva decisió a favor del papa d'Avinyó Climent VII, en contra de la política reial de la "indiferència" o neutralitat activa seguida pel Monarca i de la postura pro urbanista de companys de l'orde dominicà de València.

Llatí. És el tractat 6 de l'esmentat còdex, folis 185-198. Les rúbriques i les inicials són escrites amb color vermell, així com molts subratllats. Fou un dels molts tractats que es redactaren en ocasió del Cisma d'Occident, i ha estat editat diverses vegades.

159

Pere de LUNA, *Quia, ut audio* (o *De sub-* ACB, còdex núm.134-2
schismate).

L'objectiu principal de l'autor, a més de respondre a les acusacions formulades pels cardenals contraris a Benet XIII durant el curs del setge del palau d'Avinyó, consistents en titllar Pere de Luna de perjur, instigador del Cisma i fautor d'heretgia, va dirigit a destruir la posició dels contraris en el sentit que, amb la seva actitud reprovable, aquests cometien un gravíssim subcisma que els separa de l'Església militant, de manera que, en el cas previsible que el Papa mori abans de concedir-los el perdó, es veurien privats legalment i canònicament de participar a l'elecció del vertader vicari de Jesucrist. Aquest tractat, el primer de Pere de Luna essent papa, planificat el 1400-1401 en cinc apartats, s'estengué tot seguit amb un abast ampli fins a quinze qüestions, algunes de les quals no arribaren a ésser redactades.

Llatí. Paper. 30X22 cm.

Altre exemplar del mateix arxiu, Còdex 146, no complet. Dues còpies, per tant, que cal afegir a la sèrie de cinc exemplars del tractat, presentat per E. EHRLE, *Die Kirchenrechtlichen*, pp.553-571.

160

Pere de LUNA, *De Concilio generali*. ACB, Còdex núm.128

Amb el propòsit d'aportar la medecina que de veritat curi la malaltia gravíssima del pestilent Cisma, agreujada darrerament amb l'acceptació creixent de la doctrina del conciliarisme, l'autor acumula un recull de testimonis d'eminentes teòlegs i canonistes i ve a demostrar la inutilitat i ifegitimitat de la celebració d'un concili general que no sigui convocat pel Papa i que aquest, en virtut de la potestat vicària de Crist, el pot reunir amb el nombre de persones que estimi oportú. No creu, per tant, en l'eficàcia d'una tal reunió en els moments actuals. Per raó de la metodologia emprada i per confessió del propi autor, aquest estudi ve a ésser una qüestió principal, la darrera o setzena del tractat *Quia, ut audio*, tan llarga que ha aconseguit una identitat independent.

Llatí. Paper. 27'5X21'5 cm.

Al mateix arxiu es guarda un altre exemplar complet, Còdex 134-3, i un tercer incomplet que recull sols els articles 6 i 7, Còdex 182-3. Tres còpies que han de sumar-se als quatre exemplars que dona a conèixer F. EHRLE, *Die Kirchenrechtlichen...*, p.519-532, el qual el situa a mitjan 1410.

161

Pere de LUNA, *Super horrendo et funesto casu ACB, còdex núm.132 obedienciae papae subtractae in regno Aragoniae.*

Arran de la sostracció d'obediència del regne d'Aragó (publicada el 6 de gener de 1416) i de la mort de Ferran d'Antequera el 2 d'abril del mateix any a Igualada, l'autor del tractat —que cal identificar amb Pere de Luna o Benet XIII— intenta moure els ànims en contra de la decisió presa, especialment el del nou Rei, el qual es trobarà amenaçat de tres gravíssims perills: pèrdua de la pròpia consciència, desig infamant d'ambició i avarícia, i perjudici greu del seu estat i dignitat reials, car el Papa manté oberta encara una via de solució, fora de la qual sotgen subcismes, heretgies i errors. S'adreça amb verb enèrgic contra els principals protagonistes del fet, sense dir noms, especialment Vicenç Ferrer i Felip de Malla.

Llatí. Plec de 22 fulls de paper encartat de pergamí. 30X22'5 cm. A línia seguida. Cobertes de pergamí, originals (conté una butlla de Benet XIII del 1395; no expedida). Tractat inèdit.

162

SALLUSTI, *Bellum Iugurthinum* (traducció catalana, folis 1-53v).— Juan FERNÁNDEZ DE HEREDIA, *Grant Cronica de Espanya* (en aragonès; redacció no definitiva). BC, ms.355

Juan Fernández de Heredia estigué molt ben relacionat amb els papes d'Avinyó, fins al punt que cap al final de la seva vida fixà la seva residència a Avinyó i hi morí el 1396.

S. XIV-XV. Paper. 224 folis. Relligadura antiga de perg.

Cf. Juan FERNÁNDEZ DE HEREDIA, *La grant Cronica de Espanya. Libros I-II*. Edició a cura de Regina af GEIJERSTAM, Uppsala, 1964, p.50-58.

163

Brunetto LATINI, *El Tresor*, traducció catalana BC, ms.357 de Guillem de COPONS.

Manuscrit procedent de la biblioteca de Sánchez Muñoz. És l'únic, dels conservats, que ens ha transmès la traducció catalana completa del *Tresor* de Latini. La present còpia fou dedicada al mestre racional Pere d'Artés, el primer de maig de 1418 (foli 1). Probablement Artés l'oferí després a Gil Sánchez Muñoz, predecessor seu en la pabordia de la Seu de València.

S. XV. Paper. 293 folis. Relligadura antiga de cuir gofrat.

Cf. J. MONFRIN, *La Bibliothéque Sánchez Muñoz et les inventaires de la*

Bibliothèque pontificale à Peñíscola ("Studi di Bibliografia in onore di Tammaro de Marinis", III, Verona, 1964, núm.251); C.J. Wittlin publica el text d'aquest manuscrit a la col·lecció "Els Nostres Clàssics", vols. 102, 111, Barcelona, 1971 (en curs de publicació). Descripció del ms. al vol. I (núm.102 d'ENC), p.65-68.

164

Francesc EIXIMENIS, *Vida de Jesucrist*. BC, ms.299

Fra Francesc Eiximenis assistí, cridat pel papa Benet XIII, al concili de Perpinyà, el novembre de 1408. El dia 13 d'aquell mes i any fou nomenat patriarca de Jerusalem i pocs dies després, el 15 de desembre, era consagrat, a la mateixa ciutat de Perpinyà, bisbe d'Elna.

Aquest manuscrit té la relligadura característica de Sánchez Muñoz.

S. XV. Paper. 294 folis. Relligadura antiga de cuir gofrat. Capiletres calligrafiades en blau i vermell. Text incomplet.

Cf. J. MONFRIN, *La Bibliothèque Sánchez Muñoz*, núm.261.

165

Wachier de DÉNAIN, *Histoire Ancienne* (traducció catalana). BC, ms.352

La versió catalana de l'obra de W. de Dénain duu algunes interpolacions: la tragèdia de Sèneca, *Dels fets de Medea e de Jason*, trad. d'Antoni de Vilaragut, i el *Raonament d'Escipió i Aníbal* d'Antoni Canals.

S. XV (vers 1410-1419). Paper. 454 folis. Relligadura antiga, cuir gofrat, típica dels llibres de Sánchez Muñoz.

Cf. J. MONFRIN, *La Bibliothèque Sánchez Muñoz*, núm.255; Marçal OLIVAR, "Butlletí de la Biblioteca de Catalunya", VI, 1920-1922, 365-366; Pere BOHIGAS, "Estudis Universitaris Catalans", XVI, 1931, 93-111.

166

Inventarium librorum in Studio repertorum et quorumdam qui dominus Card. Sti. Laurentii retinebat. BC, ms.235

Inventari dels llibres trobats a l'estudi de Benet XIII, al castell de Peñíscola. Fou començat el 30 de juny de 1423 en presència del cardenal de Sant Llorenç, Eximinus Dahe. Els llibres hi són agrupats per matèries. El notari Antoni de Camps anotà, principalment en els marges, els noms dels compradors i indicà els llibres que foren retinguts pel cardenal de Sant Llorenç, per tal de lliurar-los al papa Climent VIII (Gil Sánchez Muñoz).

S. XV. Paper. 23 folis. Relligadura antiga de perg.

Cf. MARTÍ DE BARCELONA, *La biblioteca papal de Penyíscola* ("Estudis Franciscans", XXVIII, 1922, 336).

167

Còpia de l'inventari dels llibres de Benet XIII BC, ms.233 al castell de Peníscola.

Fet després de la mort de Benet XIII i de l'elecció del seu successor, Climent VIII (Gil Sánchez Muñoz), pel notari de la Càmera Apostòlica, Bartomeu Sellent, en presència dels cardenals marmessors del papa Luna. El notari Antoni de Camps anotà en els marges el destí que fou donat a determinats còdexs.

S. XV. Paper. 130 folis. Relligadura moderna de perg. i tela.

Cf. MARTÍ DE BARCELONA, *La biblioteca papal de Peníscola*, pp.335-336; J. MONFRIN, *La bibliothèque Sánchez Muñoz*, 256.

168

Inventari del castell i vila de Peníscola BC, ms.229

Fou fet després de la renúncia de Gil Sánchez Muñoz, "nunc Maioricensis episcopus" (1429), per ordre del cardenal Pere de Foix, legat de la Seu Apostòlica.

S. XV. Paper. 38 folis. Relligadura moderna de pergamí i tela.

Ed. de l'inventari de la biblioteca (fols. 19-38v) pel P. MARTÍ DE BARCELONA, *La biblioteca papal de Peníscola* ("Estudis Franciscans", XXVIII, 1922, 336-341; 420-436; XXX, 1923, 88-94, 266-272). Cf. J. MONFRIN, *La Bibliothèque Sánchez Muñoz*, núm.257.

169

[AUTOR DESCONEGUT]: *Noticias históricas sobre el Grande Cisma de Occidente.* IMH, AHCB, Ms. A-57

Narració dels fets que van des de l'elecció del papa Celestí V (1274) fins al Concili Provincial de Tortosa (1429). S'acaba estroncada en la provisió del bisbat de Mallorca entre Bertran Alberti (sic! Galceran Albert) i Gil Sánchez Munyoz. La història del cisma pròpiament dita comença a la pàgina 18. Considera papes legítims Urbà VI i els seus successors i antipapes els de la línia avinyonesa que començà amb Climent VII.

Castellà. Paper. 184 f. S. XIX.

170

VALERI MÀXIM, *Gesta romanorum.* (De dits e fets memorables). Traducció catalana de fra Antoni Canals. IMH, AHCB, Ms. L-36

Exemplar ofert a la Ciutat de Barcelona pel cardenal Jaume d'Aragó, nét de Jaume II de Catalunya-Aragó; el cardenal fou personatge important en els primers anys del Cisma i partidari decidit de Climent VIIe. En la miniatura de la caplletra inicial del text hom pot veure el cardenal rebent aquesta traducció de mans de fra Antoni Canals, el qual se significà a València com a partidari de la sostracció d'obediència a Benet XIII en els moments crítics del febrer de l'any 1416.

Hom conserva també al mateix arxiu un altre manuscrit d'aquesta traducció (Ms. L-35, 224 folis). Tots dos exemplars són escrits en pergami.

Perg. 148 ff. A.1395.

III

OBRES D'ART

171

Museu d'Art de Catalunya
N^o Inv. 14843

Segona meitat segle XV

Anònim aragonès.

SANT PERE. Pintura al tremp damunt taula. Fragment de taula central de retaule. Sant Pere està assegut, enfrontat, amb uns ulls molt oberts. Beneeix amb la mà dreta i sosté amb l'esquerra dues claus de gran tamany. Porta la tiara trirregnum, i aurèola. Vesteix una capa pluvial adornada amb motius florals brocats amb or i sanefa amb petites figures de santes. El tron en el què està assegut l'apòstol, és ampli i luxós. En el respall, fons de diuix adamascat acabat lateralment per dues franges verticals d'or estofat, on hi ha representades dues cares que podrien ser dues llunes plenes que s'han voigut posar en relació amb el cognom de Benet XIII, l'antipapa Pedro de Luna, per bé que l'escut dels Luna té com a signe heràldic un creixent amb les puntes cap avall. Els braços del tron, també d'or estofat, estan decorats amb petites figures que possiblement simbolitzen les Virtuts.

Mides: 152X111 cm.

Procedeix d'Aragó.

Cf.: MUSEO DE ARTE DECORATIVO Y ARQUEOLOGICO. *Guía-Catálogo*. Junta de Museos de Barcelona 1930, p. 54-55. JUNTA DE MUSEUS. *Catàleg del Museu d'Art de Catalunya*. Barcelona 1936, p. 131, n° 44. POST, CH. R. A. *History of Spanish Painting*. Cambridge (Massachusetts) XII, 1958, p. 697-700, fig. 309.— M. Rosa Padrós.

172

Museu d'Art de Catalunya
N^o Inv. 49504

Vers 1403

Mestre de la Pentecosta de Cardona. Possiblement Pere Vall, documentat a Catalunya entre 1405 i 1410 (Barcelona i Cardona); deixeble de Pere Serra. SANT PERE IN CATHEDRA; pintura al tremp d'ou damunt taula. Fragment de retaule amb St. Pere assegut en el solí pontifici, portant la tiara, com a primer Papa, i aurèola. Té la mà dreta en actitud de beneir, mentre amb l'esquerra sosté unes grans claus que són el seu símbol. Està voltat per sis cardenals també asseguts, tots ells amb vestimenta de diferents colors. Fons d'arquitectures i cel daurat. El conjunt de figures està sota una arqueria polilobulada.

Mides: 113X190 cm

Procedeix de l'església de St. Miquel de Cardona (Barcelona).

Cf.: SERRA VILARÓ, J., *Història de Cardona, llibre IV, "L'església i parròquia de St. Miquel de Cardona"*. Tarragona 1962, p. 38 i dibuix de la taula a la p. 37.— M.A. Escudero.

Obra d'estil gòtic lineal. Escola catalana de Lleida o aragonesa.

FRONTAL DE SANT DOMÈNEC DE GUZMAN. Pintura al tremp d'ou damunt taula. El frontal està dividit en tres compartiments. El central, més estret, és ocupat per la figura dempeus de St. Domènec amb tonsura monacal, barba i aurèola, vestit amb hàbit blanc i capa negra. Sosté en la mà dreta un lliiri i un llibre en l'altra mà, segurament la regla o llibre de les constitucions. En el camper es llegeix: SC? DOMINIC? Damunt l'hàbit uns grafits diuen: Urban? pp Rome (Urbanus papa Rome). La figura del Sant està sota una arqueria polilobulada, rematada per construccions arquitectòniques. A ambdós costats es desenrotllen, actualment, en total dotze episodis de la vida del Sant fundador de l'Ordre de Predicadors, inclosos dintre una figura octilobulada. Dits episodis estan distribuïts, a cada costat, en tres rengles de dues escenes cada un. Els extrems laterals es veuen serrats per a disminuir l'amplada del frontal, possiblement en l'espai d'una columna de tres escenes a cada costat.

Hi ha diversos escuts heràldics, no identificats, en el marc.

Mides: 133'5X192'5 cm.

Ingressà al Museu com a procedent de l'església de St. Miquel de Tamarit de Llitera, encara que no sabem d'on devia provenir abans d'arribar a la sagristia de dita església, però el seu gran tamany ens fa creure que degué ésser d'un altar important.

Cf.: AINAUD, J., *Guía del Museo de Arte de Cataluña* ("Barcelona, la vida, los museos, la ciudad", p. 153-158) Barcelona 1962, p. 156. AINAUD, J., *Pittura spagnola dal periodo romanico a "El Greco"*. Bergamo [1964], p. 25. ARCO Y GARAY, *Catálogo monumental de España*. Huesca, p. 418-419, fig. 1025. *L'Art catalan du Xe au XVe siècle. Catalogne*. París 1937, p. 24, Cat. 2. CAMON AZNAR, *Pintura medieval española*. Madrid, 1966. Summa Artis, p. 163 fig. 150 i p. 164. COOK, W.W.S., *An early aragonese panel at Frankfurt am Main...* p. 1, 1925. COOK-GUDIOL, *Pintura e imagineria románicas*. Ars Hispaniae VI, 1950, p. 253-254, figs. 242, 243. FOLCH I TORRES, J., *L'Art catalan du Xe au XVe siècle*, fig. en p. 38. GENERALITAT DE CATALUNYA. *L'Art catalan à Paris*. Musée du Jeu de Paume. M. Maisons Laffitte, 1937, p. 105. GUDIOL CUNILL, *Nocions d'arqueologia sagrada catalana*. Vich 1902, p. 310, fig. 349. GUDIOL CUNILL, *Els primitius, II. La pintura sobre fusta*. Barcelona 1929, p. 177-178, 434-440. Figs. 200-203 (p. 74). GUDIOL RICART, J., *La pintura gòtica a Catalunya*, I. Barcelona 1938, p. 7, fig. III. GUDIOL RICART, J., *Historia de la pintura gòtica en Cataluña*. Barcelona 1944. p. 21, fig. III. GUDIOL, José, *Pintura medieval en Aragón*. Zaragoza 1971. p. 28, Cat. 55, figs. 88, 89. JUNTA DE MUSEUS, *Catàleg del Museu d'Art de Catalunya*. Barcelona 1936, p. 76, nº 28. LAFUENTE FERRARI, E., *Breve Historia de la Pintura Española*. Madrid, 1953, p. 70. MAYER, Augusto, *Historia de la pintura española*. Madrid, 1928, p. 19. *Noves adquisicions del Museu Municipal de Barcelona*. Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans. MCMVII, vol. I. Barcelona, p. 480-484 (p. 481). OLIVAR, Marcial, *Museo de Arte de Cataluña*. Pamplona 1964, p. 63. PIJOAN, *Aragonese primitives*. "The Burlington Magazine", London 1913, vol. XXIV (p. 74-85), 80 pl. II.

PIJOAN, *Noves adquisicions del Museu de Barcelona*. "Il·lustració Catalana" V, 1907, p. 526 amb 1 il·lustr. POST, Chandler Rathfon, *A history of spanish painting*. Cambridge. Massachusetts II, 1930, p. 84-86, 88, 91, 94, 96, fig. 112; VIII, 1941, p. 445. RICHERT, Gertrudis, *La pintura medieval en España*. Barcelona 1926, p. 42, figs. 25 a, b. TRENS, Manuel, *La peinture gothique jusqu'à Ferrer Bassa*, ("La peinture catalane à la fin du moyen âge"). Paris 1933, p. 10, lams. II-III. TRENS, Manuel, *La Eucaristía en el arte español*. Barcelona 1952, p. 208, fig. 149.
— M. Assumpta Escudero.

174

Museu Marés
Nº Inv. 1542

Segle XVI

Escultura representant el Papa Pere de Luna, Benet XIII, acompanyat de quatre cardenals.

Grup en fusta policromada d'estil hispano-flamenc.

Mides: 122X91 cm.

Propietat del Museu Marés. Barcelona.

ÍNDEXS

D'ABREVIATURES I SIGLES

- a. any
- ACA Arxiu de la Corona d'Aragó
- ACB Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona
- ADB Arxiu Diocesà de Barcelona
- AHCB Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
- BC Biblioteca de Catalunya
- carp. carpeta
- cm. centímetre
- col. columna
- cr. carta
- doc. document
- ENC "Els Nostres Clàssics"
- F. de BOFARULL, *Felipe de Malla* = Francisco de BOFARULL Y SANS: *Felipe de Malla y el Concilio de Constanza*. Girona 1882.
- F.C. CASULA, *Carte reali* = Francesco Cesare CASULA: *Carte reali diplomatiche di Giovanni I il Cacciatore, re d'Aragona, riguardanti l'Italia* ("Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón", XLVIII). Padova 1977.
- F. EHRLE, *Die kirchenrechtlichen* = Franz EHRLE: *Die kirchenrechtlichen Schriften Peters von Luna (Benedikts XIII)*, "Archiv für Literatur- und Kirchengeschichte des Mittelalters", VII (1900), 515-575.
- f. foli
- H. FINKE, *Acta Conc. Const.* = Heinrich FINKE: *Acta Concilii Constanciensis*. Münster i. W. 1896-1928.
- IMH Institut Municipal d'Història
- J.D. MANSI, *Sacrorum Conciliorum* = Joannes Dominicus MANSI: *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*. Firenze-Venezia-Paris-Leipzig 1759-1927.
- J.-I. DÖLLINGER, *Materialien* = Joseph-Ignatius DÖLLINGER: *Materialien zur Geschichte des fünfzehnten und sechszehnten Jahrhunderts* ("Beiträge zur politischen, kirchlichen und Kultur-Geschichte der sechs letzten Jahrhunderte", II). Regensburg 1863.
- L. D'ARIENZO, *Carte reali diplomatiche di Pietro IV* = Luisa D'ARIENZO: *Carte reali diplomatiche di Pietro IV il Cerimonioso, re d'Aragona, riguardanti l'Italia* ("Colección de Documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón", XLV). Padova 1970-1971.
- perg. pergami
- publ. publicat
- r. registre
- r. (seguint un número) recto
- s. segle

s.d. sense data
s/dia sense dia
s.l. sense lloc
S. PUIG, *Pedro de Luna* = Sebastián PUIG Y PUIG: *Episcopologio Barcinonense. Pedro de Luna, último papa de Aviñón (1387-1430)*. Barcelona 1920.
v. volum
v. (seguint un número) verso

DE PROCEDÈNCIA

ACA:

1, 5, 6, 7, 12, 14, 15, 16, 21, 34, 40, 57, 60, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 75, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 103, 104, 106, 107, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 135, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152.

ACB:

2, 3, 4, 9, 10, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 47, 49, 51, 52, 55, 58, 59, 62, 64, 84, 88, 102, 127, 134, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161.

ADB:

8, 11, 13, 18, 20, 29, 31, 39, 43, 48, 50, 54, 56, 61, 85, 89, 119, 129, 130, 131, 136.

AHCB (IMH):

44, 53, 63, 65, 69, 73, 74, 76, 81, 86, 87, 92, 95, 99, 100, 101, 105, 108, 109, 111, 121, 132, 133, 137, 141, 169, 170.

BC:

162, 163, 164, 165, 166, 167, 168.

Museu d'Art de Catalunya:

171, 172, 173.

Museu Marés:

174.

ÍNDEX ANALÍTIC

- Abadessa: Sant Pere de les Puelles, 86.
- Abat: Àger, 76; Banyoles, 156; La Grassa, 36; Poblet, 8; Ripoll, 24, 31; Sant Bernat de València, 27; Sant Cugat, 23, 52; Sant Joan de la Penya, 30, 156; Santes Creus, 8; Valldigna, 27.
- Absolució "in articulo mortis", 150.
- AOIMARI, PÈIRE, 156.
- ÀGER, abat, 76.
- AGUILAR, JOAN d', 78.
- AIMAR, ARNAU, 24.
- ALAGÓ, FRANCESC d', 56.
- ALBARRASÍ, bisbat, 27.
- ALBERT, GALCERAN, 169.
- ALBERTI, BERTRAN, cf. Albert, Galceran.
- ALDOMAR, JOAN, 155.
- ALEMANY DE CERVELLÓ, GUERAU, 98, 115.
- ALEXANDRE V, 49.
- ALFONS EL MAGNÀNIM: primogènit, 104, rei, 113, 115, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 128, 137, 139, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 149, 151, 152, 161; invitació als cardenals de Benet XIII a assistir al concili de Constança, 113; bases d'acord amb Martí V, 145-149, 152.
- Ambaixada, 113; de Martí l'Humà a Castella, 34; de Benet XIII i Ferran d'Antequera a l'emperador Segimon, 72, 117; al concili de Constança, 53, 68, 70, 117, 120, 123, 125; d'Alfons el Magnànim a Benet XIII, 115; a Martí V, 152; del concili de Tortosa a Martí V, 153; de Barcelona a les vistes de Perpinyà, 81, 100, 101, 108, 109, 111; de Sicília al rei Ferran I a Benet XIII, 60; de l'emperador Segimon a Ferran d'Antequera, 77; de França a les vistes de Perpinyà, 80; d'Escòcia a les mateixes vistes, 90; del concili de Constança a les vistes esmentades, 84, 91, 99, 103; de Castella, 30; de Gènova, 5.
- ANAYA Y MALDONADO, DIEGO, 46.
- Àncora, 73.
- ANDREU, SIMÓ, 28.
- ANGLATERRA, rei, 96, 120.
- ANJOU, duc, 5.
- ANJOU, LLUÍS d', sant, 147.
- ANTONI, arquebisbe de Creta, 134.
- Apotecari, 28, 101.
- ARAGÓ: cardenal, 15; província de frame-nors, 56, 136.
- ARAGÓ, JAUME d', 170.
- ARANOÀ, FRANCISCO de, 52.
- ARBOREA: arquebisbe, 6; capítol, 6.
- ARGÜELLO, ALFONSO de, 46.
- ARIAS DE BALBOA, VICENTE, 46.
- ARINYÓ, FRANCESC d', 145-146.
- ARLE, 25.
- Armada, Santa, 27.
- ARMADANS, JAUME d', 28.
- ARMANYAC: comte, 84; comtat, 94.
- Armes, 69.
- Arquebisbe: Arborea, 6; Creta, 134; Reims, 80, 96; Saragossa, 84, 85; Tarragona, 115, 126; Toledo, 46; Tours, 91.
- ARTÉS, PERE d', 163.
- Assegurança, 76, 92.
- Auditor, 61.
- AVINYÓ, 22, 25, 27, 37, 162; Palau Papal, 33, 44; despeses de cuina, 37; fuga de Benet XIII, 156; Hostal de Sant Antoni, 156.
- BADALONA, 22.
- BALAGUER, 58.
- Ballesters, 22.
- BANYOLES, abat, 156.
- BARCELONA, 11, 21, 22, 28, 32, 53, 55, 63, 65, 74, 75, 172; Ciutat, 170; consellers, 11, 69, 73, 81, 86-87, 95, 98-99, 121, 133, 141; ambaixada a les vistes de Perpinyà, 81, 100, 101, 108, 109, 111; sostracció d'obediència, 95; síndics en la cort de St. Cugat, 137; Palau Reial, 111; Hospital de la Santa Creu, 121; veguer, 105, 132; Bisbat: bisbe, 31, 54, 58-59, 61-63, 105, 117, 138, 140, 143-144, 155; elecció, 23, 51, 52; vicari general, 61; oficial, 8; clerecia, 145, 155; vassalls, 51; fruits, 85; Catedral, 51, 129, 155; capítol, 23-24, 43, 88, 98, 102, 155; degà, 89;

- ardia de Sta. Maria del Mar, 58; ardiaca del Penedès, 41; sagristà, 41; canonge, 76, 129, 157; Sant Just, 131; Santa Anna, 8, 18, 29, 39; Sant Pere de les Puelles, 86; Sant Pau del Camp, 130.
- BARDAIXÍ, BERENQUER** de, 115.
- BARTOLOMEI, BERNARDO**, 157.
- BARUTELL, BERENQUER**, 58.
- BAYEUX**, canonge, 41.
- BELLONIS, OTTOBONO** di, 91.
- Benefici eclesiàstic**, 8, 48, 131, 145, 148; vacant, 3; *els retinguts per Benet XIII*, 35.
- BENET** (papa anterior al Cisma), 10.
- BENET XIII**, 15, 20, 22, 24-25, 29, 30, 33, 38-43, 45, 47-49, 51-52, 54, 56, 58-61, 63, 65, 69, 72-74, 80-81, 84-89, 93, 95, 98, 103, 105-106, 110, 112-113, 115-117, 119, 126-127, 129, 131-132, 134-136, 140, 145, 164, 167, 170, 171, 174; elecció papal, 14-15, 17-19; projecte de traslladar la cúria a València l'any 1396, 21; fuga del Palau Papal i d'Avinyó, 156; renovació d'obediència per bisbes de Castella, 46; misatgers a Constança, 117; acusacions contra Benet XIII, 159; confiscació de béns, 105; deposició, 106; absolució de partidaris, 140; l'estudi de Peníscola, 166; *Quia, ut audio*, 159, 160; *De concilio generali*, 160; *Super horrendo et funesto casu*, 161. Cf. Luna, Pedro de.
- Béns eclesiàstics**, 145, 148, 152.
- BERRY**, duc, 16.
- BERTRAN, ANDREU**, 117.
- Biblioteca**: papal, 166, 167; Sánchez Munyoz, 163, 164. *Inventarium librorum in Studio repertorium...*, 166. *Copia inventarii librorum*, 167.
- Bisbe**: Barcelona, 23, 43, 51, 58-59, 61-63, 105, 138, 140, 143-144, 153-154; Burgos, 46; Cartagena, 46, 145; Cittià di Castello, 157; Conca, 46; Imola, 156; Jaén, 46; Lleó, 46; Mallorca, 37-38, 94, 168-169; Modon, 41; Mondoñedo, 46; Palència, 46; Patti, 60; Plasència, 46; Segòvia, 46; Si-güenza, 46; Tarassona, 22; Todí, 41; Tortosa, 4, 47, 51-52, 116; Vaison, 4; València, 27, 116, 135; Lleida, 84, 116.
- Bisbe electe**: Mallorca, 33; Malta, 58; Palerm, 60; Zamora, 58.
- BLANC, BERENQUER**, 26.
- BLANES, VIDAL** de, 156.
- BLAU, PÈIRE**, 45.
- Bohemis**, 142.
- BOÏL, JOFRE**, 17.
- BONA, RAMON** de, 4.
- BONIFACI IX**, 12, 31.
- BONORA, ANTONI** de, 22.
- BORGONYA**, duc, 16.
- BRANCACCIO, NICOLA**, 45.
- BREA**, 145.
- BROGNY, JEAN** de, 18, 45.
- BROLÈY, JOHAN** de, 155.
- BRUGUEROLES, BERNAT** de, 4.
- BUDRIO, ANTONIO** de, 41.
- BURGOS**, bisbe, 46.
- BUTLLA**: de Marsella, 120; exigència de "piacet" real, 141; de Martí V contra el rei Alfons, 147.
- CABEZA DE VACA, JUAN**, 46.
- CALATORAU**, 145.
- CALATRAVA**, Orde, 145.
- CALDERS, JAUME**, 75.
- CALMELLA, RAMON**, 4.
- Cambra apostòlica**, 1, 8, 19, 37, 145, 147, 152, 167; cambrer papal (camerarius domini pape), 17, 37; cambrer privat (cubicularius), 24, 47; coHector, 13, 17, 19, 22, 35, 119, 145, 148, 157; creditors, 137; receptor, 62, 64; registre 157; tresorer papal, 37, 38, 47, 64.
- Cambra apostòlica relal**, 93; administrador dels béns, 105; coHector, 93; comissari, 121.
- CAMPS, ANTONI**, 41, 166, 167.
- CANALS, ANTONI**, 165, 170; *Raonament d'Escipió e Aníbal*, 165; *De dita e fets memorables*, 170.
- CÀNDIA, PIETRO** di, 49.
- Capítols**, 41; matrimonials, 67.
- CARBONELL, GUILLEM**, 17, 30, 41, 76.
- CARDENAL**, 5, 42, 49, 104, 147, 167, 170, 172, 174; d'Albano, 45; de Frascati, 45; d'Òstia, 45; de Palestrina, 45; de Santa Anastàsia, 19; de Sant Àngel, 45; de Sant Esteve "in Monte Celio", 146-147; de Sant Eustaqui, 2, 4; de Sant Llorenç "in Damaso", 86, 166; de Santa Maria Nova, 45; de Santa Susanna, 45; de Foix, 145-147, 149; de Luna, 9, 155; de Montargó; 86;

- de Tolosa, 121; d'obediència avinyonesa, 16, 113; Col·legi, 23, 40.
- CARDONA, 172; comte, 120, 125.
- CARDONA, JOAN RAMON FOLC de, 120, 125.
- CARLES III D'ANJOU-DURAZZO, 5.
- CARLES VI^è DE FRANÇA, 15.
- CARO, MATEU, 111.
- CARTAGENA, bisbe, 46, 145.
- CASTELLA, 5, 47; ambaixadors, 30, 117; nunci, 49, 52, 84; rei, 49, 52, 84, 94; confederació amb Martí V, 142.
- CASTELREINART, 156.
- CATALUNYA: governador general, 98, 115; naus catalanes, 132, 133.
- CELESTÍ V, 169.
- Cens, 128, 147.
- Censal, 35.
- Cismàtic, 59.
- CLAMANGES, NICOLAS de, 41.
- CLAVER, JOAN, 135.
- Clergue, 11.
- CLIMENT VII, 1, 2, 4, 6, 7, 8, 11, 15, 16, 155, 158, 169, 170.
- CLIMENT VIII, 144, 150, 166, 167, 168.
- CLIMENT, FRANCESC, 27, 28, 30, 32, 37, 38, 47, 49, 51, 52, 54, 55, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 84, 85, 127, 134, 138, 140, 142, 143, 144, 153, 154.
- Col·lector: de la Cambra apostòlica, 13, 17, 19, 22, 35, 119, 145, 148, 157; de la Cambra apostòlica reial, 93.
- COLONNA, ODDONE, 122, 123.
- COMPOSTELA, arquebisbe, 46.
- Comptes, 9, 37, 62, 64.
- Comte: Armanyac, 84; Cardona, 120, 125; Foix, 78, 84; Hongria, 80; Provença, 72; Savoia, 72, 80; Urgell, 58.
- COMUEL, PERE, 27, 84.
- COMUEL, PERE de, 22.
- CONCA, bisbe, 46.
- Concili: Constança, cf. Constança; Pavia-Siena, 142, 143; Provincial de Tortosa, 153, 154.
- Conciliarisme, 160.
- Concordat, 145-149, 152.
- Consell papal de Barcelona, 24.
- CONSTANÇA: 80, 83, 107; cònsols, 110; Concili, 57, 90, 98, 102, 104, 106, 112, 113, 117, 140, 144; nacions, 70; representants en les vistes de Perpinyà, 84, 91, 99, 103; ambaixadors al concili, 53, 68, 70, 117, 120, 123, 125.
- CONSTANTINOBLE, 36.
- Constitucions capitulars, 43.
- CONZIÉ, FRANÇOIS de, 17.
- Copia inventarii librorum*, 167.
- CORBERA, ROMEU de, 69, 117.
- CORRER, ANGELO (cf. Gregori XII).
- CORRER, ANTONIO, 41.
- Correu, 84.
- CÒRSEGA, 7, 147.
- Corts: de Sant Cugat del Vallès, 137.
- COTLLIURE, 84.
- CRETA, arquebisbe, 134.
- Crida, 98, 99.
- DAHE, JIMENO, 166.
- DALLAVIGNA, GUGLIELMO, 41.
- DARNIUS, DALMAU de, 103.
- Delme, 24, 155.
- DÉNAIN, WACHIER de, 165.
- DESCATLLAR, JOANA, 86.
- DESLAVA, BASTARD, 19.
- DESPLÀ, FRANCESC, 119.
- DESPUIG, MATIES, 82, 122, 123, 125.
- Dominicà, 6, 153; general, 103; urbanistes de València, 158.
- ECIJA, FERRAN d', 22.
- Edicte, 148, 152.
- EIMERIC, NICOLAU (jr.), 128.
- EIXEMENO, JOAN, 58.
- EIXIMENIS, FRANCESC, 164.
- Elecció papal, 14, 15, 16, 102, 106, 122, 123.
- ELNA, administrador del bisbat, 164.
- Empenyorament, 33, 38.
- Emperador: de Constantinoble, 36; Robert del Palatinat, 34; Segimon, 66, 68, 69, 70,

- 71, 72, 73, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 87, 88, 90, 91, 98, 99, 103, 107, 120, 123, 128.
- Empresonament de Benet XIII, 112.
- Enverinament, 134, 135.
- ERMENGOL, JOAN, 23, 52.
- ESCALES, RAMON, 52.
- ESCÒCIA, regent, 90.
- Església, 5, 159; reforma "in capite et in membris", 102, 106.
- ESPANYA, 10.
- Estol d'alliberació de Benet XIII, 25, 27.
- Evangeli, 113.
- Excomunió, 42, 45, 49.
- EXEA, ALFONSO de, 52.
- FALCS, PERE de, 68, 82.
- FARET, GALZERAN, 32.
- FEBRER, PERE, 9, 17, 26.
- FERNÁNDEZ DE HEREDIA, JUAN, *Grant Crònica de Espanya*, 162.
- FERNÁNDEZ Y NARVÁEZ, RODRIGO, 46.
- FERRAN D'ANTEQUERA, 57, 60, 63, 65-73, 77, 79-84, 87-88, 90-91, 93-99, 103, 105, 107, 110, 112, 114, 120, 161.
- FERRER, BERNAT, 28.
- FERRER, VICENT, sant, 82, 94, 158, 161; *De moderno Ecclesiae schismate*, 158.
- FERRERA, FELIP de, 60.
- Fiscal, 54.
- FIVALLER, JOAN, 129.
- FLANDIN, PIERRE, 2, 4.
- FOIX: comte, 78, 84; comtat, 94.
- FOIX, PERE de: 145, 146, 147, 148, 149, 152, 154, 168.
- FONOLLET, GUILLEM de, 28, 32.
- FRANÇA: 46, 47, 72; rei, 15, 96, 120; ducs, 16.
- Franciscans, 37, 56, 136, 153; general, 136; franciscans de l'observança, 145.
- "FURNO", BERNAT de, 48.
- Fusta, 53.
- Galera, 5, 24, 25, 69, 73, 74.
- GARCÍA DE SANTA MARÍA, JUAN-GONZALO, 115.
- GAVÀ, rector, 62.
- GÉNOVA, 5, 37, 72; convent de framenors, 37.
- GIRARD, PERE, 45.
- GIRONA: ardiaca de La Selva, 4; canonge, 48.
- GOANECS, GUERAU de, 25.
- GÓMEZ DE FUENSALIDA, DIEGO, 58.
- GONZÁLEZ, JUAN, 47.
- GRÈCIA, 41; grecs contumaços, 142.
- GREGORI XI, 155.
- GREGORI XII, 40, 41, 42, 70, 113.
- GUALBES, LLUÍS de, 100, 101, 108, 109, 111.
- GUALBES, PERE de, 109.
- Guerra, 37; dels Cent Anys, 96.
- GUIU, abat de La Grassa, 36.
- GURB, ARNAU de, 43.
- GUZMÁN, DOMINGO de, sant, 173.
- HEBRON, LA VALL d', 20.
- HUG, 5.
- HUS, JAN, 66, 71.
- "ídol", 138, 139, 144.
- ILLESCAS, JUAN de, 46.
- IMOLA, bisbe, 156.
- "Indiferència", 50, 158.
- Indulgència: cartell de Sant Pere de Rodes, 10; als qui ajudin Constantinoble assetjada, 36.
- Infeudació, 5.
- Inquisidor, 61.
- Interdicte, 153.
- Inventarium castri et ville Paniscole*, 168.
- Inventarium librorum in Studio repertorum et quorundam qui (sic) dominus cardinalis Sti. Laurentii retinebat*, 166.
- ITÀLIA, 107.
- ÍXAR, JOAN d', 68.

JACK, MICHAEL, 91.
 JAÉN, bisbe, 46.
 JAFET, J., 142.
 JAUME II, 170.
 JERUSALEM, 52; patriarca, 51, 164.
 JOAN I, 6, 7, 13, 14, 15, 19, 21.
 JOAN DE TRASTÀMARA (futur Joan II de Catalunya-Aragó), 67.
 JOAN II DE CASTELLA, 49.
 JOAN XXIII, 57, 68, 72, 83, 113.
 JOAN, LLEONARD, 28.
 JOANA II DE NÀPOLS, 67.
 JOANA, DUQUESA DE DURAZZO, 67.
 JORNET, BERNAT, 150.
 Jueus, 61.

LANCASTER, duc, 5.
 LATINI, BRUNETTO, *El Tresor*, 163.
 LLADÓ, 8.
 LLEIDA: bisbe, 84, 116; ardiaca major, 1; xantre, 4; ardiaca de Benasc, 24.
 LLEÓ, 47, 49; bisbe, 46.
 Lletra de canvi, 32.
 Llibertat, 110.
 LLORENÇ, FRANCESC, 22.
 LLUÍS I D'ANJOU, 5.
 LLUÍS II D'ANJOU, 91, 156.
 LLUPIÀ, HUG de, 4, 27, 135.
 LOBA, JULIÀ de, 41, 47, 62.
 LÓPEZ DEL CANO, JAIME, 58.
 LORAC, PERE, 58.
 LUNA, PEDRO de, 9, 102, 110, 112, 139, 140, 155.
 LUNA, PEDRO de (nebot de Benet XIII), 25, 46.

MAÇOT, GUILLEM, 108.
 MALATESTA, CARLO, 70.
 MALATESTA, PERFETTO, 1.
 MALET, PERE, 89, 136.
 MALLA, FELIP de, 55, 91, 96, 154, 161.

MALLA, GILABERT de, 105.
 MALLORCA: regne, 17, 35; bisbe, 37, 38, 94, 168; electe, 33, 169; xantre, 22; col·lector papal, 22.
 MALSEC, GUIU de, cardenal, 45.
 MARGARIDA D'ANJOU-DURAZZO, reina urbanista de Nàpols, 67.
 MARGARIDA DE PRADES, 94, 145.
 MARIA DE CASTELLA, 139, 141.
 MARIA DE LUNA, 23.
 MARINIS, UBERTINO de, 60.
 MARROC, 47.
 MARSELLA, butlla, 120.
 MARTÍ L'HUMÀ: duc de Montblanc, 12; rei, 34, 35, 40.
 MARTÍ V, 130, 136, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 147, 152, 153; elecció, 122, 123, 125, 127; acusació d'intentar enverinar Benet XIII, 134; tensions amb Alfons el Magnànim, 142, 149; concessió del castell de Peníscola a Alfons el Magnànim, 151; confederació amb Castella, 142; bases d'acord amb Alfons el Magnànim, 148, 149.
 MARTÍNEZ, PEDRO, 47.
 MARTÍNEZ DE LOBA, PEDRO, 62.
 MARTÍNEZ DE MURILLO, JUAN, cardenal de Montaragó, 86.
 Matrimoni, 145.
 MEDINACELI, 47.
 MENORCA, 22.
 Mercader, 28, 109.
 MERCADER, JOAN, 97.
 MESTRE DE PENTECOSTA, 172.
 MODON, bisbe, 41.
 MOLINER, RAMON, 26.
 MOLSÓS, MIQUEL, 142.
 MONDOÑEDO, bisbe, 46.
 Moneda, 1, 7, 17, 62, 155; diners, 26; dobles, d'or del Marroc, 47; escuts de França, 47; florins, 18, 27, 30; florins de cambra, 19, 37; florins d'or d'Aragó, 24, 47, 64, 145; florins d'or de Florència, 33, 38; francs d'or, 47; lliures (barcelonenses), 26, 28, 32, 100-101, 108-109, 111; òbol, 26; sous barcelonenses, 28, 53.
 Monestir: Montserrat, 31, 54; Poblet, 8; Ripoll, 24, 31; Sant Cugat, 23; Sant Pau del Camp, 130; Sant Pere de Riudebitlles, 26; Sant Pere de les Puelles, 86; Sant Pere de

- Rodes, 10; Sant Vicenç de València, 145; Santes Creus, 8.
- MONTARAGÓ, cardenal de, 86.
- MONTBLANC, duc, 12.
- MONTCADA, GUILLEM RAMON de, 145.
- MONTCADA, JOAN de, 60.
- MONTESA, mestre, 69, 117; orde, 147, 151.
- MONTSERRAT, 31, 54.
- MORELLA, vistes, 63, 65.
- MOXENA, DIEGO de, 79, 82.
- Mula, 108.
- NÀPOLS, 5, 67.
- NARBONA, 10, 78, 80; arquebisbat, 36; arquebisbe, 17.
- Naus catalanes, 132, 133.
- NAVARRA, rei, 84; regne, 94.
- NAVARRO, DIEGO, 64.
- NAVARRO, PERE, 22.
- NIÇA, 69, 72, 75.
- Notícies històriques sobre el Grande Cisma de Occidente*, 169.
- Novella sobre lo sisè et tractatus de sacrament*, 156.
- NOVELLS, PERE, 26.
- Nunci a Castella, 49, 52, 84.
- Obediència, 59, 60; avinyonesa, 155; de Benet XIII, 59, 110.
- Oficial: relat, 3, 6, 13, 35; del bisbe de Barcelona, 8.
- OLIVES, BERNAT d', 1.
- OMS, HONORAT d', 145.
- Ordinacions sobre sostracció d'obediència, 94.
- ORJOL, PERE d', 25.
- ORJOLA, 145.
- ORLEANS, duc, 16.
- ORNÓS, JORDI d', 125.
- OSCA, 84.
- PALAFRUGELL, 29.
- PALÈNCIA, bisbe, 46.
- PALERM, 83.
- PALLARÈS, FRANCESC, 22.
- PaHi d'or, 147, 151.
- Palma, 155.
- PALOMAR, JOAN de, 153.
- PALOMAR, MIQUEL, 145.
- PAMPLONA, 22.
- Papa: d'Avinyó, 158.
- Papat: renúncia, 16, 80.
- PAPIOL, benefici de Sant Nicolau, 48.
- PARÍS, Universitat, 16, 96, 103, 114.
- "Pauper", 144.
- PENEDÈS, ardiaca, 41.
- PENÍSCOLA, 117, 132, 133, 138, 139, 140, 141, 142, 144, 147, 148; concili, continuació del de Perpinyà, 88; estudi de Benet XIII, 166; biblioteca papal, 166-167; inventari final, 168; donació a Alfons el Magnànim del castell de Peníscola, 151.
- Penitenciaría apostòlica, 136.
- PERE EL CERIMONIÓS, 1, 3, 5, 7, 50, 155, 158.
- PERE, BONANAT, 63, 65.
- PERELLÓS, RAMON de, 22.
- PÉREZ CALVILLO, FERNANDO, 22.
- PERPINYÀ, 80, 84; concili 164; vistes, 73, 77, 78, 84, 87, 92, 100, 101, 103, 108, 111; sostracció d'obediència, 94, 95, 103.
- Perpuntaire, 28.
- Pesta, 63, 154.
- PETRARCA, FRANCESCO, *Africa* (trad. catalana d'Antoni Canals, *Raonament d'Escipió e Anibal*), 165.
- PINÓS, GUERAU de, 22.
- PIPINELL, JAUME, 28.
- PLASÈNCIA, bisbe, 46.
- POBLET, abat, 8.
- Política matrimonial, 67, 96.
- PONÇ, DOMINGO, 4, 24.
- PONÇ, ESTEVE, 25.
- PORT OLIUS, 72.
- PORTELLA, En, 142.
- Porter, 111.
- PRADES, LLUÍS de, 94.

Préstec, 24.
 Prior: Ripoll, 31; Santa Anna, 8; Sant Pere de Riudebitlles, 26; Sant Pau del Camp, 130.
 Privilegi, 39; eclesiàstic, 148.
 Procés, 50, 54, 129.
 Procuracions, 119.
 Protonotari reial, 78.
 PROVENÇA, 72.
 PUGLIA, 148.
 PUYNOUÏX, JEAN de, 103.

RAM, PERE, 22.
 REBOLLET, JACME, 155.
 Reforma de l'Església, 143; "in capite et in membris", 102, 106.
 REGASSOL, PERE, 76.
 Renúncia papal, 16, 80.
 RABAT, PÈIRE, 121.
 RIBES, BERTRAN, 26.
 RIBES, JAUME de, 17, 19, 22, 24, 28.
 RIPOLL: monestir, 31; abat, 24, 31.
 ROBERT DEL PALATINAT, 34.
 ROBERT, regent d'Escòcia, 90.
 ROIG, NICOLAU, 48.
 ROINE, 25.
 RODA, vescomte, 22.
 ROMA, 122, 142.
 Romanistes, 31.
 ROURA, GUILLEM, 22.

SAGARRIGA, PERE, 24, 115, 126.
 SALA, JAUME, 100.
 SALATI, JOAN, 6.
 SALLUSTI, *Bellum Iugurtinum*, 162.
 SALUCES, AMÉDÉE de, 45.
 SALVADOR, SIMÓ, 154.
 SÁNCHEZ DE CALATAYUD, PEDRO, 156.
 SÁNCHEZ MUNYOZ, GIL, 144, 148, 163, 166-169; biblioteca, 163-165.
 SANT BOI DE LLOBREGAT, 53.
 SANT CUGAT DEL VALLÈS, 23, 52.

SANT DIONÍS, RAMON BERTRAN de, 44.
 SANT JOAN DE LA PENYA, 30, 156.
 SANT MATEU, 84.
 SANT PERE DE RIUDEBITLLES, 26.
 SANT PERE DE RODES, 10.
 SANT SEPULCRE DE JERUSALEM, 39.
 SANTA CREU D'OLORDA, 26.
 SANTA MARIA, PERE de, 22.
 SANTA MARÍA, PABLO de, 46.
 SANTA SEU, 12.
 SANTES CREUS, abat, 8.
 SANTIAGO, mestre de, 142.
 SARAGOSSA: arquebisbe, 84, 85; província eclesiàstica, 17, 35, 157; sotscolectoria, 17; Pilar, 145.
 SARDENYA, 5, 6, 19, 128, 145, 147.
 SARRIÀ, SANT VICENÇ de, 22.
 SASSOFERRATO, 1.
 SAVOIA, comte de, 72.
 SAVONA, 72.
 SEGARRA, VICENÇ, 76.
 SEGIMON D'HONGRIA, 66, 68-73, 77-84, 87-88, 90-91, 96, 98-99, 103, 107, 123, 128.
 SEGÒVIA, bisbe, 46.
 SELLENT, BARTOMEU, 145, 167.
 SELVA, LA: ardiaca, 4.
 SÈNECA, *Dels fets de Medea e de Jason*, 165.
 SERRA, JOAN, 48.
 SERRA, PERE, 32.
 SERRA, PERE (pintor), 172.
 SES AVASES, JOANOT, 32.
 SEVILLA, 32.
 SEVILLA, PERE de, 84.
 SIBILLA DE FORTIÀ, 2.
 SICÍLIA, 67; regne, 12, 59, 60, 83, 128, 147; obediència a Benet XIII, 59, 60; monestirs franciscans de l'observança, 145.
 SIGÜENZA: bisbe, 46; catedral: degà 47.
 SIRVENT, JOAN, 50, 121.
 "Sitriensis", 1.
 SOGORB, 27; bisbe, 116.
 SOLER, JOAN, 54.
 SORIANO, PEDRO, 41.

SORITA, ANTONI de, 17.
SORTS, PERE, 129.
Sostracció d'obediència, 46, 93-95, 97-98,
103, 105, 129, 161, 170.
Sots-atzembler, 75.
Subsidi a Pere de Folx, 154.

Talla, 155.

TAMARIT DE LLITERA, 173.

TARASCÓ, 36.

TARASSONA: bisbe, 22; canonge, 41, 47;
58.

TARENT, 5; príncep, 5.

TARRAGONA: concili provincial, 24, 154,
169; constitució "de inuasoribus", 153;
província eclesiàstica, 13, 17, 35, 157;
arquebisbe, 115, 116, 126.

TEIXIDOR, JOAN, 157.

Testament, 44.

THURY (THUREYO), PIERRE de, 45.

Toga, 39.

TOLEDO, arquebisbe, 46.

TORT, SIBILLA de, 86.

TORTOSA: ciutat, procuradors, 139; bisbat,
27; bisbe, 4, 47, 51, 52, 116; capítol, 116;
clergue, 41; concili provincial, 169.

TOURS, arquebisbe, 91.

Tresorer papal, 38, 64.

TRILLA, ASBERT de, 24.

TRINÀCRIA, 12, 59.

Turcs, 36.

ULZINA, ANTONI, 28.

URBÀ I, 10.

URBÀ II, 10.

URBÀ VI, 1, 5, 10, 169, 173.

Urbanista, 158.

URGELL: comte, 58; bisbe, 116.

Vacant, *cf.* Benefici.

VALÈNCIA, 145, 170; regne, 63; batlle gene-
ral, 97; governador, 97; bisbat, 27; bisbe,
27, 116, 135; catedral: prebost, 25; ardia-
ca major, 25; ardiaca de Xàtiva, 27; pabor-
dia, 163; Sant Esteve, 64; sotscol·lectoria,
17; Sant Vicenç (monestir), 145; domini-
cans urbanistes, 158.

VALERI MÀXIM, *Gesta romanorum (De dita
e fets memorables)*, 170.

VALL, PERE, 172.

VALTERRA, JOAN de, 34.

VALTERRA, LLUÍS de, 48.

VAQUER, PERE, 50.

Venda, 33, 38.

Verguer, 108.

Vescomte de Roda, 22.

Vicecanceller, 3.

VILAFAMÉS, rector, 58.

VILAFRANCA (PORT OLIUS), 72.

Via cessionis, 84.

VIC, bisbat, 119; bisbe, 116; ardiaca, 119.

VILARAGUT, ANTONI de, 165.

VIOLANT DE BAR, 20.

Vitualles, 72, 75, 101, 109.

XAMMAR, RAMON, 53.

XÀTIVA, 27.

XIPRE, 5.

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·O·N·S

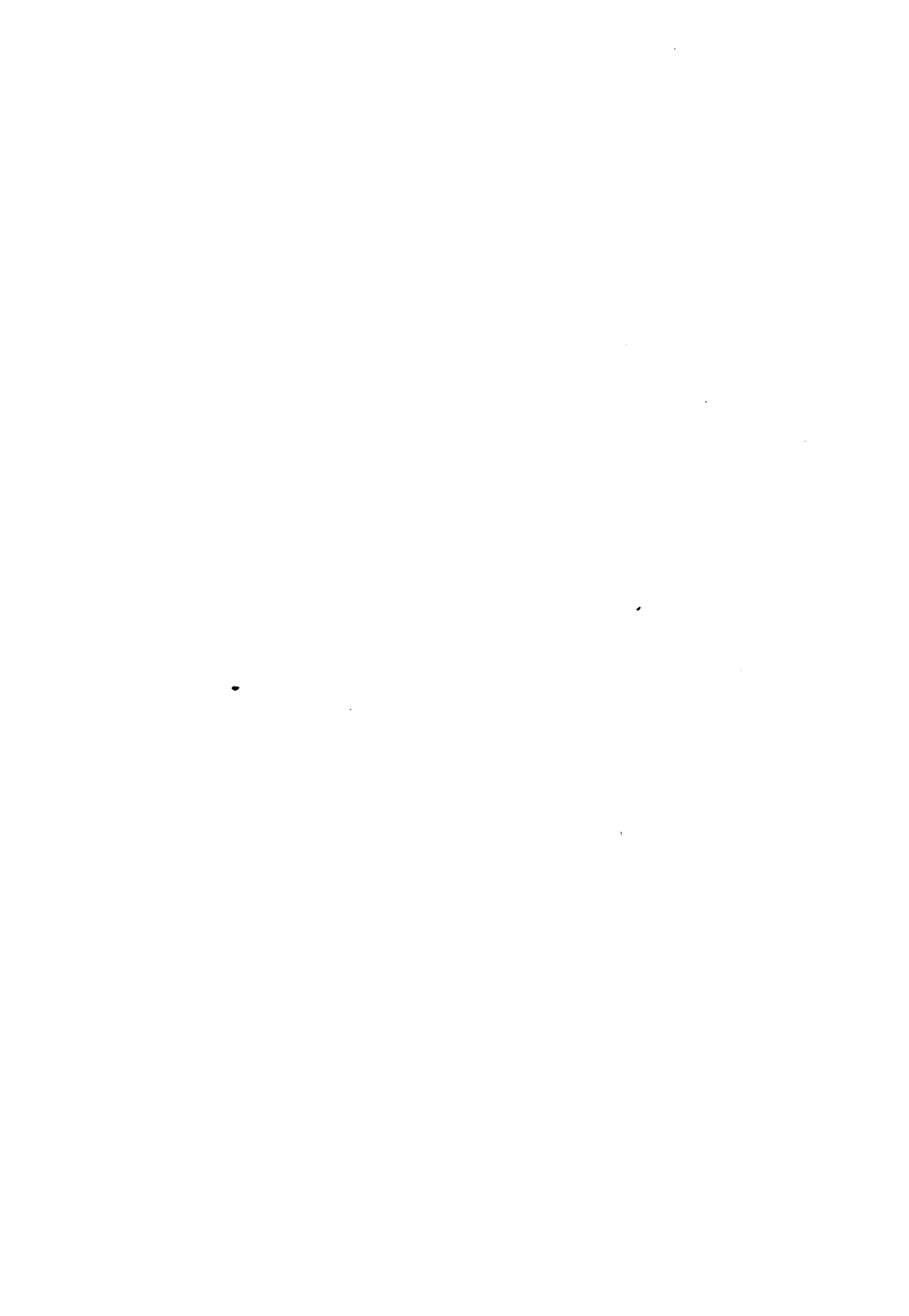
EXPLICACIÓ DE LES IL·LUSTRACIONS

- I.— Primera pàgina de la traducció catalana del Valeri Màxim, *De gestis romanorum* (*De dits e fets memorables*), obra de fra Antoni Canals. La miniatura representa el traductor oferint el seu treball al cardenal Jaume d'Aragó. Tots dos personatges foren protagonistes de diversos episodis del Cisma (IMH, AHCB, Ms.L-36).
- II.— Miniatura representant el rei Martí l'Humà en el manuscrit 947 de la Biblioteca de Catalunya, que conté documentació relativa a la Cartoixa de la Vall de Crist (Sogorb). Tant el rei Martí com el prior contemporani de la Cartoixa, fra Bonifaci Ferrer, foren dels principals protagonistes del Cisma d'Occident.
- III.— Sense esperar a ésser coronat, Benet XIII comunicava la seva elecció papal a la reina Violant de Bar, esposa de Joan I. Avinyó, 1 d'octubre de 1394 (ACA, Butlles, Miq. 758b).
- IV.— "Urbanus papa Rome". Grafit contestatari contra l'avinyonisme oficial en el retaule de Sant Domènec de Guzmán procedent de Tamarit de Llitera (Museu d'Art de Catalunya).
- V.— Clau de volta policroma de la catedral de Barcelona, esculpida en temps del bisbe-patriarca Francesc Climent i sufragada per ell mateix. El setembre de 1422 fou col·locada en un tram de la nau col·lateral davant per davant de la capella dedicada a sant Climent (avui la Immaculada), dita també del Patriarca, i la varen pintar el setembre de 1424. Ultra el significat hagiogràfic en honor d'un sant bisbe i d'un de papa, hom pot endevinar-hi, ateses les circumstàncies històriques d'aquell moment, la voluntat del bisbe constructor que, inspirat per l'Esperit, plasma la fe pròpia en la legitimitat de Benet XIII i la proclama a l'església diocesana. Es tractaria, doncs, d'un homenatge perenne i pòstum al seu pare i pastor.
- VI.— Benet XIII declara independent de qualsevol altre el Monestir de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron, fundat per la reina Violant de Bar, muller del rei Joan I de Catalunya-Aragó (ADB, St. Jeroni de la Vall d'Hebron, Pergamins, carp. n. 1).

terio facta de orto de Xerica d
et timentia de Xerica et term

aulam superno regi
rum infrascriptum
laudem fundare dilig
¶ Sic siquidem delide
a nostris affectibus i

v

ÍNDEX GENERAL

	Pàg.
Presentació	5
I. Documents	7
II. Llibres	49
III. Obres d'art	57
Índex	63
D'abreviatures i sigles	65
De procedència	67
Índex analític	68
Il·lustracions	77

